

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы

AQNIET

Республиканский научно-методический журнал

Ақпан
Февраль
№2(1) - 2024

Батырбеков Мейрбек Жандарбекович
Түркістан облысы, Шардара ауданы, Сүткент ауылы
Т. Тәжібаев атындағы жалпы білім беретін мектеп
Информатика мұғалімі

Мазмұны/Содержание

<i>Батырбеков М.Ж.</i> «Информатика сабағында ақпараттық технологияларды пайдаланудың ерекшеліктері».....	1
<i>Сарсембаева И.М.</i> «Балалардың балабақшаға бейімделуі».....	4
<i>Акажанова Л.Т.</i> «Активные методы обучения и воспитания, как способ эффективности образовательного процесса».....	5
<i>Смагулова Н.С.</i> «Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде балалармен қазақ тілін оқытудағы жаңа технологиялық әдіс түрлері».....	10
<i>Аубакирова Б.Қ.</i> «Мектеп жасына дейінгі балаларды сенсорлық дамыту, тәрбиелеу».....	12
<i>Таганова А.Н.</i> «Презентация: рәсімдеуге қойылатын талаптар».....	14
<i>Агнурова М.А.</i> Отаным. Буын.....	15
<i>Хвойницкая А.Л., Дмитриева С.Ю.</i> «Роль ансамблевой игры в музыкальном и творческом развитии ребенка в классе фортепиано».....	18
<i>Байзакова А.С.</i> «Использование интерактивных методов на уроках химии».....	21
<i>Нагышпаева Р.Б.</i> «Оқыту процесінде дидактикалық ойындар арқылы ақыл ойын дамытудың маңызы».....	24
<i>Муслим А.М.</i> «Ақпаратты–коммуникациялық технологияларды бастауыш сыныпта қолдану».....	27
<i>Байназарова Г.С.</i> «Бастауыш сынып оқушыларына жылдам оқуды үйрету».....	29
<i>Бекжанова Г.Т.</i> «Бастауыш сынып оқушыларында түсініп оқу дағдысын қалыптастыру».....	32
<i>Абдрахманова Ж.Б.</i> «Жаман жолдас».....	34
<i>Султанов А.С.</i> «Білім алушылардың дене шынықтыру сабақтарына қызығушылығын қалыптастыру жүйесінде инновациялық әдістерін қолдану».....	38
<i>Молдабаев О.С.</i> «Методические рекомендации учителя физической культуры по развитию двигательных навыков».....	42
<i>Қазымбекова А.Ж.</i> «Бастауыш мектепте математиканы оқыту барысында оқушылардың функционалды алгоритмдік дағдыларын қалыптастырудың рөлі».....	48

Бас редакторы: Айткалиева Гульмира Ержановна

ЖУРНАЛ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АҚПАРАТ ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯ
МИНИСТРЛІГІ БҰҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТ ҚҰРАЛДАРЫ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
БАҚЫЛАУ КОМИТЕТІ №KZ39VPY00055587 КУӘЛІГІ БЕРІЛДІ.

Айына 1 рет қазақ және орыс тілінде шығады. Таралымы 1000 дана.

Журнал «USTAZALEMI» баспаханасында басылды

ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Батырбеков Мейрбек Жандарбекович
Түркістан облысы, Шардара ауданы, Сүткент ауылы
Т. Тәжібаев атындағы жалпы білім беретін мектеп
Информатика мұғалімі

Ертеңгі келер күннің бүгінгіден гөрі нұрлы болуына ықпал етіп, адамзат қоғамын алға жетелейтін құдыретті күш тек білімге ғана тән. Олай болса, білім беруді ізгілендіру, ақпараттандыру – бүгінгі заман талабы. Ақпараттық білімнің, орта мен адамның өзара қарым-қатынасын үйлесімді ету және жаңа ақпараттық қоғамда ақпараттық технологияны пайдалану, ақпараттық мәдениетпен байланысын кеңейту мүмкіндіктері мол. Өркениеттің өсуі ақпараттық қоғамның қалыптасуымен тікелей байланысты екенін ескерсек, қазіргі кездегі білім мен техниканың даму деңгейі әрбір адамға сапалы және терең білім мен кәсіби іскерліктердің болуын, жастардың белсенді шығармашылықпен жұмыс істеуін талап етеді. Елбасының «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты жолдауында «Ақпараттық технологиялар мен ақпаратты таратудың жаңа нысандарына бағытталған мамандандырылған білім беру бағыттарын құру міндеті де алдымызда тұр» делінген, сондай-ақ «Онлайн тәсіліне оқыту тәжірибесін дамытып, елімізде оқу теледидарын құру қажет»-[1] деп атап көрсеткендей бүгінгі күні білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологияға негізделуін және ақпараттық құралдардың кеңінен қолданылуын қажет етеді. Осылайша, оқу-тәрбие үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану заман талабынан туындап отыр. ХХІ ғасыр- бұл ақпараттық қоғам, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Кәсіптік оқытуда ақпараттық коммуникациялық технологияларды пайдаланудың басты мақсаты- білімгерлердің оқу материалдарын толық меңгеруі үшін оқу материалдарының практикалық жағынан тиімді ұсынылуына мүмкіндік беру. Бұл мақсаттарға жету жолында электрондық оқулықтар, тексеру программалары, оқу программалары сияқты программалық өнімдер қызмет етеді. Кәсіптік оқыту саласында компьютер білімгер үшін оқу құралы. Жаңа заман талабына сай білімді, бәсекеге қабілетті, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды жетік меңгерген, кәсіби біліктілікті жұмысшы мамандарды даярлауда кәсіптік оқытуды жетілдірудің, оның материалдық- техникалық базасын толық жаңартып отыру қажетті оқу құралдарымен қамтамасыз етіліп отырылуы қажет. Осыған байланысты мәлімет алмасуына, қарым-қатынасына ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп жылда дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Келешек қоғамымыздың мүшелері-жастардың бойында ақпараттық мәдениетін қалыптастыру. Осы мақсатты орындау барысында білімгерлердің ақпараттық мәдениетін қалыптастыруда жаңа әдістерді қолдану қажеттілігі туындап отыр.

Егеменді еліміздің ең басты мақсаты өркениетті елдер қатарына көтерілу болса, ол өркениетке жетуде жан – жақты дамыған, рухани бай тұлғаның алатын орны ерекше. Қазіргі білім берудің басты мақсаты да жан – жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға қалыптастыру болып табылады. Сондықтан заман талабына сай оқыту үрдісін жетілдіре отырып, қоғам сұранысына сай жеке тұлға қалыптастыру мәселесі бойынша білімгерлерге ақпараттық-коммуникациялық технологияларды сабақта көптеп қолдану тиімділігі артып отыр.

Әрбіріміздің санамызда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар дегеніміз не деген сұрақ туындайды? «Білім берудегі АКТ» ұғымы «оқытудың жаңа ақпараттық технологиялары», «қазіргі ақпараттық оқыту технологиялары», «компьютерлік оқыту технологиялары» және т.б., тіркестермен тығыз байланысты. Ақпараттық–коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті тақтаны қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді.

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деген елбасымыздың үндеуінде айтылып кеткендей, білім

ақпараттық қоғамда, жаһандану заманында құнның негізгі көзіне айналуға. Ғылым мен жаңа технологияларды, білім беруді дамытудың жаһандық үрдістері:

1. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар.

2. Ақпараттық мәдениет орталығы. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 11 – бабының 9 тармағында оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылған. Ақпараттық технологиялардың бірі-интерактивтік тақта, мультимедиялық және онлайн сабақтары.

Жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолдану келесі нәтижелерге жеткізеді:

1. Білімгерлерге еркін ойлауға мүмкіндік береді;

2. Тіл байлығын дамытады;

3. Өз ойын жеткізуге, жан-жақты ізденуге үйретеді;

4. Шығармашылық белсенділігін арттырып, ұжымда бірігіп жұмыс істеуге тәрбиелейді.

5. Өз бетімен білім алатын, ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген, білімді жеке тұлғаны қалыптастырады.

«Қанша білсең, ізден тағы, тағы да, білікті адам жетер тілек, бағына» деген ғұлама Баласағұнның сөздері менің өмірлік қағидам. Ұлы педагог Ушинский: «Мұғалім білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, іздеуді тоқтатса, мұғалімдігі де жойылады» деген болатын. Сондықтан әр бір ұстаз күнделікті сабағына өмір талабына сай дайындалып ақпараттық-коммуникациялық технологияларды кеңінен пайдалануы тиіс. Ол заман талабы. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында «Білім беру жүйесінің басты- міндеті ұлттық және азаматтық құндылықтар мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желіге шығу делінген.

Білім ақпараттық қоғамда, жаһандану заманында құнның негізгі көзіне айналуға. Ғылым мен жаңа технологияларды, білім беруді дамытудың жаһандық үрдістері:

1. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар.

2. Ақпараттық мәдениет орталығы.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияға интернет, теледидар, электрондық почта, радионы жатқызуға болады. Мұғалім ақпараттық коммуникациялық технологиялар арқылы білім алушылармен байланысын жеке-дара жақындаса алатындай жолмен жүргізуге мүмкіндік алады. Мультимедия кабинетінде электрондық оқулықпен сабақ берудің тиімділігі көп:

1. Мұғалім оқушымен білімін бағалауды компьютерге жүктейді. Бұл бағалау көрсеткіштерінің нақты, дәл болуын қамтамасыз етеді.

2. Білім алушы жеке жұмыс жасайды.

3. Мұғалім сыныптағы оқушылардың жағдайын толық көріп, әрбір оқушының қабілетіне қарай онымен жеке жұмыс жасауға мүмкіндігі ашылады. Сонымен қатар пәндерді оқыту әдістемесіне интернет жүйесін қосу сапалы білімнің қайнар көзі болар еді. Интернет жүйесі арқылы оқыту оқушылардың өзара ақпарат алмасуын мүмкін етеді, танымдық қызметін арттырады, білім алуға қызығушылық ұлғайтып, өз бетінше ізденуге ұмтылдырады. Оқушылардың мұндай қабілеттерін ашып, танымдық іс-әрекетін қалыптастыратын әрине, мұғалім екені даусыз. Оқытудың бұл жүйелерінде мұғалім тек басшылық жасайды әрі ұйымдастырушы, бағыттаушы рөлінде болады.

Оқытудың жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологияларын меңгеру- қазіргі заман талабы. ХХІ ғасыр-ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың маңызы зор. Білім беруді ақпараттандыру және пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуға. Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті жұмысшы мамандарын даярлау мұғалімнің басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 11 бабының 9 тармағында оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылған. [2]

Білім-болашақ бағдары, кез-келген маман даярлайтын оқу орынның басты міндеттерінің бірі жеке тұлғаның құзыреттілігін дамыту. Құзырет оқушының жеке және қоғам талаптарын қанағаттандыру мақсатындағы табысты іс-әрекетіне қажетті білім дайындығына әлеуметтік тапсырыс.

Құзыреттілік- оқушының әрекет тәсілдерін жан-жақты игеруінен көрінетін білім нәтижесі. Ақпараттық құзыреттілік-бұл жеке тұлғаның әртүрлі ақпаратты қабылдау, табу, сақтау, оны жүзеге асыру және ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеті. Оқушылардың түпкілікті құзыреттіліктері – білім берудің жаңа нәтижелері. Құзыреттілікті оқушының пән бойынша игерген білім, білігінің жинағы деп қабылдауға келмейді. Ол-оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, білік, дағдыны тәжірибеде қолдана алу қабілеті болып табылатын жаңа сапа.

Ақпараттық құзыреттілікті қалыптастырудың басты мақсаты – білім алушыларды ақпаратты беру, түрлендіру және оны қолдану білімдерімен қаруландыру, олардың компьютерлік технологияны өз қызметтеріне еркін, тиімді пайдалана алу қабілеттерін қалыптастыру.[3]

Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым-қатынасына ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – білім алушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық ойлау-құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны пайдалану дағдыларын қалыптастыру және оқушы әлеуметінің ақпараттық сауатты болып өсуі мен ғасыр ағымына бейімделе білуге тәрбиелеу, яғни ақпараттық қоғамға бейімдеу. Ақпараттық технология- қазіргі компьютерлік техника негізінде ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу және тасымалдау істерін қамтамасыз ететін математикалық және кибернетикалық тәсілдер мен қазіргі техникалық құралдар жиыны.

Коммуникация- ақпаратты тасымалдап жеткізу әдістері мен механизмдерін және оларды жазып жинақтап жеткізу құрылғыларын қамтитын жалпы ұғым.

Ақпараттық-коммуникативтік технология жағдайындағы жалпы оқыту үрдісінің функциялары: оқыту, тәрбиелеу, дамыту, ақпараттық болжамдау және шығармашылық қабілеттерін дамытумен анықталады.

Оқытудың ақпараттық-коммуникативтік және интерактивтік технологиялары бағыттары:

- а) электронды оқулықтар;
- ә) телекоммуникациялық технологиялар;
- б) мультимедиялық жән египер мәтіндік технологиялар;
- в) қашықтықтан оқыту (басқару) Интернет.

Ақпараттық-коммуникативтік технологияны оқу-тәрбие үрдісіне енгізуде мұғалім алдына жаңа бағыттағы мақсаттар қойылады:

- Өз пәні бойынша оқу-әдістемелік электронды кешендер құру, әдістемелік пәндік Web –сайттар ашу;
- Жалпы компьютерлік желілерді пайдалану;
- Бағдарламалау ортасында инновациялық әдістерді пайдаланып, бағдарламалық сайттар, құралдар жасау. (мультимедиялық және гипермәтіндік технологиялар).
- Қашықтықтан оқыту (Internet желісі) барысында өздігінен қосымша білім алуды қамтамасыз ету.

Оқыту құралдарының біріне тоқталсақ– электрондық оқулық. Ол білім алушыларды даралай оқытуда жаңа информацияларды жеткізуге, сондай-ақ игерілген білім мен біліктерді тесттік бақылауға арналған программалық құрал. Білім беру жүйесінде электронды оқулықтарды пайдаланып, үлкен табыстарға жетуге болады. Электронды оқулықтарды пайдалану барысында оқушы екі жақты білім алады: біріншісі-пәндік білім, екіншісі- компьютерлік білім. Электронды оқулықтарды пайдалану оқушының өз бетінше шығармашылық жұмыс жасауына, теориялық білімін практикамен ұштастыруына мүмкіндік береді. Электронды оқулық арқылы білім алушы көптеген қосымша материал ала алады, осы алған мәліметтерін компьютерден көргендіктен есінде жақсы сақтайды, өз бетінше жұмыс жасау қабілеті қалыптасады. Осылайша жас ұрпақты оқытуда инновацияны пайдаланудың – шығармашылық жетістіктің негізгі көзі.

Электрондық оқулықпен оқытудың негізгі мақсаты-оқыту үрдісін үздіксіз және толық деңгейін бақылау, сонымен қатар ақпараттық-ізденіс қабілетін, шығармашылық қабілетін дамыту. Мұның тиімді жағы: электронды оқулықта әр сабаққа арналған бейне көрініс, анықтама сөздік, диктант, тест

тапсырмаларын, қайталау сұрақтарын пайдалана аламыз. Электронды оқулықты қолдану арқылы сабақта техникалық құралдарды, дидактикалық материалдарды қолдану тиімділігі, оқушының пәнге қызығушылығы, білім, білік, дағды деңгейін қалыптастыруы, білімнің тереңдігі, тексеру түрлері, бағалауы, практикалық дағдыларды игеруі артады. Оқушылардың өздері де алынған ақпаратты көшіріп алып, онымен өз ыңғайына қарай жұмыс істей алады.

Қорыта келгенде, мұғалім үшін нәтижеге жету білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Бүгінгі бала- ертеңгі жаңа әлем. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген педагог өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, онлайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болуы тиіс. Заман талабына сай жаңа технология әдістерін үйрету, бағыт-бағдар беруші – мұғалімдерміз. Оқушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен бәсекеге сай дамыған елдердің қатарына ену ұстаздар қауымына зор міндеттер жүктелетінін ұмытпауымыз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы
2. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
3. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.

БАЛАЛАРДЫҢ БАЛАБАҚШАҒА БЕЙІМДЕЛУІ

Сарсембаева Индира Мураткановна
Абай облысы, Көкпекті ауданы, Теректі ауылы
Ерке-Нұр жекеменшік балабақша
Меңгеруші

Бала балабақшадан не алады? Әуелі, баланың өз құрдастарымен қарым-қатынас мүмкіндігі қалыптасады. Екіншіден, баланың интеллектуалдық және физикалық дамуы үшін мүмкіндік алады.

Әрбір бала балабақшаға алғаш келгенде бейімделу кезеңінен өтеді. Жалпы, адаптация ұғымы латын тілінен аударғанда икемделу, бейімделу деген мағынаны білдіреді. Балабақшаға келгеннен кейін баланың күнделікті өмірлік жағдайы күрт өзгереді. Мектепке дейінгі жастағы балалардың бейімделу мүмкіндігі шектелгендіктен, балалардың жаңа әлеуметтік жағдайға жылдам ауысуы және күйзелісте күні бойы балабақшада өткізу баланың көңіл-күйінің бұзылуы мен психофизикалық дамуының төмендеуіне алып келеді. Баланың өмірінде бейімделу өте күрделі құбылыс болып табылады. Бейімделу кезеңі қиын және ұзаққа созылуы мүмкін. Қиындықтан шығу үшін және бейімделуді жеңілдету үшін баланы жанұядан балабақшаға біртіндеп үйрету керек. Балабақшаға келген баланың өмірінде мынадай өзгерістер болады: қатаң күн тәртібі, күні бойы ата-анасынсыз қалуы, тәртібінде жаңа дағдылардың талап етілуі, бейтаныс жер, бөгде адамдар. Осы өзгерістің барлығы балада бір мезетте болғандықтан, бала күйзеліске түседі, тамақтан бас тарту, жиі науқастану, мінез-құлқының жиі өзгеруі байқалады.

Бейімделу кезеңін психологтар мен дәрігерлердің зерттеулері бойынша 3кезеңге бөліп қарастырамыз:

1. Жеңіл бейімделу- 1-2 апта ішінде бала мінезі қалыпқа келіп түзеледі. Тәбеті жақсарып, балада тұрақты әрі қалыпты эмоциялық жағдай қалыптасады. Үлкендермен араласып, жаңа жағдайға тез үйренеді. Ауру, сырқауы асқынбайды.
2. Орташа бейімделу- баланың мінез-құлқы 1 ай көлемінде қалыпқа келеді. Көңіл-күйі тұрақсыз болғанымен жылауы бәсеңдейді. Аурушандығы 10 күннен аспайды. Балада үлкендердің қолдауы арқасында танымдық және мінез-құлық белсенділігі байқалады.
3. Ауыр бейімделу- 1айдан 2 айға созылуы мүмкін. Бұл кезең баланың жиі науқастануымен көрінеді. Бала агрессивті, жылау, айқайлау сияқты көріністер береді.

Өзімнің жүргізген зерттеу жұмыстарымда биылғы оқу жылында балабақшаға 74 бала қабылданды. Бұл балалар 2-3 жас аралығындағы балалар. Ата-аналар дан алынған сауалнама және тәрбиешілермен бірігіп жасалған жұмыс қорытындысы бойынша 43 бала жеңіл бейімделу кезеңінде, 31 бала орташа бейімделу кезеңінде болғандығы анықталды. Ауыр бейімделу кезеңінде балалар анықталған жоқ. Десе де, тәрбиешілердің бақылауы бойынша балабақшаға бейімделуде қиындық туғызған балалардың болғандығы да анықталды. Себебі неде? Өйткені, үйдегі үйренген күн тәртібінің балабақшадағы күн тәртібіне сәйкес келмеуі, ойыншықтармен өздігінен ойнай алмауы, қарапайым мәдени гигиеналардың қалыптаспауынан.

Ата-аналарға маман ретінде берер кеңесім: Балаға балабақшаның не екенін, балалардың не үшін келетіндігін айтып түсіндіру керек. Балаңызға міндетті түрде уақыт бөліп, оны өзі киініп-шешінуге, тамақ ішкенде қасықты қолдануға, дәретханаға сұрануын үйретіңіз. Үйде балабақша режимін сақтауға тырысыңыз. Баланы балабақшаға қалдырған соң көрінбей кетіп қалмаңыз. Балаңыздың сізге деген сенімін жоғалтасыз. Балаңызға ұнайтын қоштасу әдісін ойлап табыңыз.

Егер тамаққа деген тәбеті жақсарып, тез ұйқыға кетіп, ояғанда сергек болса, көтеріңкі көңіл-күймен ойнап жүрсе бейімделу кезеңі аяқталған болып есептеледі. Біздің балалар 2 ай көлемінде бейімделді. Топқа кіргенде тәрбиешімен және достарымен сәлемдеседі. Балалар топ ішіндегі заттар мен ойыншықтардың орындарын біледі. Барлығы бірлесіп ойыншықтарды жинап, орын-орнына қояды. Олар шеңберге тұруды үйренді. Осы тәрбиешілер мен ата-аналардың көмегінің арқасында біздің балалар балабақшаға жылдам әрі жеңіл бейімделді деп ойлаймын.

АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ, КАК СПОСОБ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

*Акажанова Лариса Тулегеновна
Город Актобе
КГУ "Средняя школа №35 имени Халела Досмухамедулы"
Учитель начальных классов*

Проблема активности личности в обучении как ведущий фактор достижения целей обучения, общего развития личности, профессиональной подготовки требует принципиального осмысления элементов обучения.

Уровень проявления активности обучения обуславливается основной его логикой, а так же уровнем развития учебной мотивацией, определяющей во многом не только уровень познавательной активности человека, но и своеобразие его личности.

В соответствии с традиционной логикой обучения, включающий такие этапы, как первичное ознакомление с материалом, или его восприятие в широком смысле слова; его осмысление; специальную работу по его закреплению и, наконец, овладение материалом, т.е. трансформацию его практическую деятельность.

Активные методы обучения – это методы, которые побуждают учащихся к активной мыслительной деятельности и практическим овладением учебным материалом. Активное обучение предполагает использование такой системы методов, которая направлена не на изложение преподавателям готовых знаний, их запоминания и воспроизведения, а на самостоятельное овладение знаниями, умениями в процессе активной мыслительной и практической деятельности.

Проблемное обучение – такая форма, в которой процесс познаний учащихся приближается к поисковой, исследовательской деятельности. Успешность проблемного обучения обеспечивается совместными усилиями преподавателя и обучаемых. Основная задача педагога – не столько передать информацию, сколько приобщить слушателя к объективным противоречиям развития научного знания и способам их разрешения. В сотрудничестве с преподавателем учащиеся «открывают» для себя новые знания, постигают теоретические особенности отдельного предмета. Проблемное обучение состоит из двух важнейших элементов:

- отражающих основное содержание темы; Система познавательных задач,
- Общение диалогического типа, предметом которого является вводимый учителем материал.

Разыгрывание ролей – игровой метод активного обучения, характеризующийся следующими основными признаками:

- Наличие задачи и проблемы и распределение ролей между участниками их решение. Например, с помощью метода разыгрывание ролей может быть имитировано производственное совещание;
- Взаимодействие участников игрового занятия. Каждый из участников может в процессе обсуждения соглашаться или не соглашаться с мнением других участников.
- Ввод педагогом в процессе занятия корректирующих условий. Так учитель может прервать обсуждение и сообщить некоторые новые сведения, которые нужно учесть при решении поставленной задачи.
- Оценка результатов обсуждений и подведение итогов учителем.

«Круглый стол» — это метод активного обучения, одна из организационных форм познавательной деятельности учащихся, позволяющая закрепить полученное ранее знание, восполнить недостающую информацию, сформировать умение решать проблему, укрепить позиции. Характерной чертой «круглого стола» является сочетание тематической дискуссии с групповой консультацией. При этом происходит закрепление информации и самостоятельной работы с дополнительным материалом, а так же выявление проблем и вопросов для обсуждения.

Важное условие при организации «круглого стола»: нужно, чтобы он был действительно круглым, т.е. процесс коммуникации, общения происходил «глаза в глаза». Принцип «круглого стола», т.е. расположение участников лицом друг к другу, а не в затылок, как на обычном занятии, в целом приводит к возрастанию активности, увеличение числа высказываний, повышает мотивацию учащихся, включает не вербальные средства общения, такие как мимика, жесты, эмоциональные проявления.

Мозговой штурм – широко применяемый способ продуцирования новых идей для решения практических проблем. Его цель – организация коллективной, мыслительной деятельности по поиску не традиционных путей решения проблем.

Использование мозгового штурма в учебном процессе позволяет решить следующие задачи:

- Творческое усвоение школьниками учебного материала;
- Связь теоретических знаний с практикой;
- Активизация учебно–познавательной деятельности учащихся;
- Формирование способности концентрировать внимание и мыслительные усилия на решении актуальной задачи;
- Формирование опыта коллективной, мыслительной деятельности.

Подготовка к мозговому штурму включает следующие шаги:

- Определение цели занятия, конкретизация учебной задачи;
- Планирование общего хода занятия, определение времени каждого этапа занятия;
- Подбор вопросов для разминок;
- Разработка критерий поступивших предложений и идей, что позволит содержательно провести анализ и обобщение итоговых занятий.

На заключительном этапе мозгового штурма представители групп делают сообщение о результате. Они называют общее количество предложенных в ходе штурма идей, знакомят с лучшими из них. Авторы отмеченных идей обосновывают и защищают их.

Педагог подводит итоги, дает общую оценку работе групп. При этом важно отметить положительные в работе моменты: проявления высокой степени творчества, успехи коллективной деятельности. Такая итоговая оценка создает в учебной группе творческую атмосферу, поддерживает учеников. Даже если успехи группы не блестящи, все равно нужно опереться на положительное в ее работе, чтобы стимулировать у учащихся желание добиться больших результатов в будущем.

Как правило, мозговой штурм проходит очень продуктивно и дает хорошие результаты. В случае не удачи педагогу не следует скоропалительно отказываться от этой формы работы, а нужно еще раз тщательно проанализировать подготовку и ход занятия, постараться найти причины не удачи, ликвидировать их, и в будущем его ждет успех.

Деловая игра – метод имитации ситуаций, моделирующих ту или иную деятельность путем игры, по заданным правилам.

Важным средством повышения эффективности урока является многообразие видов деятельности на уроке. К. Д. Ушинский отмечал, что ребенок требует деятельности беспрестанно и утомляется не деятельностью, а ее однообразием, односторонностью.

Особенно важно соблюдение этого требования в начальной школе. Младшие школьники усваивают знания лучше, если на уроке чередуются разнообразные и непродолжительные виды работы. Однако следует учитывать, что разнообразие видов деятельности учащихся само по себе не обеспечивает их активности, если оно не обусловлено целью урока, не является ее выражением.

Игра, являясь основным видом деятельности дошкольника, продолжает занимать важное место в жизни младших школьников, она рассматривается в качестве важного компонента основной деятельности, младших школьников — учения. Игровые элементы активизируют учебную деятельность учащихся, способствуют развитию самостоятельности и инициативы, товарищества и взаимопомощи и труде. Игра — важное средство повышения у учащихся интереса к учению. В начальном обучении широко распространены дидактические, или обучающие, игры. Они имеют познавательное содержание и направлены на умственное развитие учащихся.

В различных видах учебной деятельности используется широкий арсенал разнообразных игр. На уроках русского языка с успехом используются игры-загадки, драматизации, орфографические игры. Игра может способствовать созданию у ученика I класса более полных представлений о геометрических фигурах: круге, квадрате, прямоугольнике. На уроках чтения и природоведения могут с успехом использовать игры-путешествия, игры в следопытов.

С появлением технологии активного обучения давно известные учителям драматизация и театрализация стали одним из вариантов деловой игры и широко используется в технологии диалога культур. Драматизация – инсценирование, разыгрывание по ролям содержания учебного материала на уроках. Театрализация – театральное представление разных жанров по учебному материалу с большим количеством участников, продолжительное по времени, с декорациями и другими атрибутами.

Наиболее ранней классификацией является деление методов на методы работы учителя (рассказ, объяснение, беседа) и методы работы учащихся (упражнения, самостоятельные работы).

В последнее время предложена классификация методов по характеру руководства мыслительной деятельностью учащихся: объяснительно-иллюстративный, репродуктивный, проблемное изложение, частично-поисковый, исследовательский метод.

Наиболее принятой является классификация методов по источнику получения знаний (слово, наглядные средства, практическая деятельность). В соответствии с таким подходом методы могут быть объединены к три группы.

1. Словесные методы: рассказ, объяснение, беседа, работа с учебником и книгой.
2. Наглядные методы: наблюдение, демонстрация наглядных пособий, кинофильмов и диафильмов.
3. Практические методы: устные и письменные упражнения, графические и лабораторные работы.

В задачи технологии активного обучения входит развитие познавательной сферы обучающихся и сознательное активное осмысление и усвоение ими информации, ее можно использовать тогда, когда обучаемые уже владеют основами необходимой информации, полученные, как правила, традиционными методами. Как известно к активным методам обучения относятся проблемные ситуации, обучение через деятельность, групповая и парная работа, деловые игры, драматизация и театрализация, «мозговой штурм», «круглый стол» методы удивления, уверенности, успеха.

Технология активного обучения включает в себя методы, стимулирующие познавательную деятельность обучающихся, вовлекающего каждого из них в мыслительную и поведенческую активность, и направлена на осознание, отработку, обогащение и личностное принятие имеющегося значения каждым учеником.

А. Дистервег считал, что надо заставить ученика работать, работать самостоятельно, приучить его к тому, чтобы для него было немисливо иначе, как собственными силами что – либо усвоить. Чего ждет ребенок, переступивший порог школы? Только успеха. Ситуация успеха – не обходимое условие для перерастания положительного отношения к учебе в активное, творческое. Большую роль играет в учебном процессе раздаточный материал, который изготавливает каждый ученик класса для себя на уроках трудового обучения. Это таблицы, схемы, сборник правил, карточка помощник, памятка по работе над ошибками.

Известны два способа построения учебного материала и его подачи в пособиях: линейный и разветвленный. Они определяют и характер работы учащихся с пособиями. В учебном пособии,

построенном по линейной системе, весь материал, подлежащий усвоению (новая информация, разнообразные тренировочные упражнения) подразделен на небольшие порции или дозы. Изучив каждую порцию материала, ученик одновременно выполняет включенные в нее проверочные задания. Проверив правильность работы, ученик приступает к выполнению следующего задания. Так шаг за шагом школьник самостоятельно овладевает учебным материалом.

Разветвленная система программирования также предполагает подразделение материала на смысловые кадры, но за каждым из них следует несколько вариантов решения предложенного вопроса. Если ученик набрал неверный ответ, он возвращается вновь к исходному материалу и ищет другой способ действий, пока не найдет верного решения.

Программированное обучение позволило широко использовать разнообразные машины (репетиторы, экзаменаторы и др.). В современном учебном процессе используется как машинное, так и безмашинное программирование.

Изучение возможностей программированного обучения, проведенные многочисленные эксперименты позволили четче определить его сущность и место в учебном процессе.

Программированное обучение в самом общем виде определяется как система, предполагающая разумное сочетание всех методов обучения при превалирующей и определяющей роли самостоятельной работы учащихся. В узком смысле под программированным обучением понимают управляемую систему самостоятельной работы. Поскольку основная задача этого обучения — повысить управляемость процессом усвоения знаний учащимися, то, очевидно, управление особенно необходимо в тех случаях, когда учащиеся самостоятельно приобретают знания.

«Процесс обучения письму и чтению,— писал В. А. Сухомлинский,— будет легким при условии, если грамота станет для детей ярким, захватывающим куском жизни, наполненным живыми образами, звуками, мелодиями».

В. А. Сухомлинский проводил обучение грамоте в форме путешествий к истокам слова. В обучении широко использовались наблюдения за природой и жизнью людей, рисование, слушание музыки, Пробуждению интереса к чтению способствует оформление букваря, книг для чтения, использование разнообразных наглядных пособий. Огромное значение имеет также отношение учителя к успехам отдельных учащихся. «Педагогическая мудрость воспитателя в том и заключается, чтобы ребенок никогда не потерял веры в свои силы, никогда не чувствовал, что у него ничего не получается. Каждая работа должна быть для ученика хотя бы маленьким продвижением вперед»,— советовал В. А. Сухомлинский.

Лишь пройдя первый и наиболее трудный этап овладения техникой чтения, ребенок становится неразлучным с книгой.

Успех дальнейшего обучения учащихся в средних классах во многом будет зависеть от того, насколько прочными будут навыки сознательного, вдумчивого, сосредоточенного чтения и воспроизведения прочитанного, осознания текста и лексического разбора его трудных мест, логического разбора текста в связи с заданиями учителя и учебными потребностями детей, уяснение идейного смысла читаемых статей, рассказов.

В I классе дети учатся составлять план прочитанного. В III классе они уже умеют составить план большого рассказа или отрывка, формулируя пункты плана в виде назывных предложений. Дальнейшая работа с учебником и книгой готовит детей к восприятию текста, вооружает их умением вдумываться в название статьи, вырабатывает у детей навыки внимательного чтения с выделением, основной цели. Не менее важное значение, имеет привитие школьникам навыка самостоятельной работы над статьей, тщательный контроль со стороны учителя за правильностью понимания учащимися прочитанного, выяснение отношения детей к событиям, действиям, поступкам героев.

По мере овладения учащимися техникой чтения их нужно вооружать умениями самостоятельно изучать материал по учебнику и книге, уметь выполнять следующие действия:

определить тему, вопрос и дать себе отчет в том, что нужно узнать, в чем разобраться; внимательно прочитать материал, разбить его на части и составить план прочитанного; дать устные ответы на вопросы (краткие и развернутые); научиться приводить свои примеры к прочитанному; уметь формулировать выводы по всему прочитанному.

Работа над текстом строится в зависимости от его характера. При изучении делового текста учитель концентрирует внимание учащихся на усвоении его содержания и тех сведений, которые в нем сообщаются.

Цели и характер работы меняются при изучении художественного текста. В литературных произведениях содержание слито с художественным образом в единое целое. Поэтому в работе над художественным текстом учитель главное внимание уделяет восприятию и запечатлению в сознании учащихся ярких образов и картин, нарисованных автором, учит детей пользоваться художественными средствами при запоминании материала, оценивает качество и полноту восприятия художественного образа при проверке знаний.

В работе над художественным текстом учитель учит детей проводить простейшие теоретико-литературные наблюдения: запоминать наиболее выдающихся писателей, отдельные эпизоды из их биографии, название известных произведений; понимать идею прочитанного; научиться понимать, какими средствами достигает писатель своей основной цели, как он строит произведения, какими языковыми средствами пользуется; научиться отличать произведения, написанные в стихотворной и прозаической форме, усвоить термины рассказ, стихотворение, басня, сказка, народная песня, пословица и др. Некоторые стихотворения или отрывки школьники по указанию учителя заучивают наизусть.

Умение работать с книгой развивается и совершенствуется во время различных внеклассных занятий: соревнований на лучший рассказ по книге, совместных обсуждений прочитанных книг, нахождения лучших в художественном отношении отрывков в прочитанных книгах.

Главная задача начальной школы – обеспечить развитие личности ребенка на более высоком уровне.

Источником полноценного развития ребенка начальных классов школы выступает два вида деятельности. Во-первых, любой ребенок развивается по мере освоения прошлого опыта человечества за счет приобщения к современной ему культуре. В основе этого процесса лежит учебная деятельность, которая направлена на владение ребенком знаниями и умениями, необходимыми для жизни в обществе.

Во-вторых, любой ребенок в процессе развития самостоятельно реализует свои возможности, благодаря творческой деятельности.

При использовании активных методов обучения необходимо, чтобы школьники умели анализировать, рассуждать, планировать, создавать новое.

Все указанные активные методы используются в практике начального обучения. Опыт показал, что их эффективность зависит от цели и задач конкретного занятия, особенности содержания учебного материала, уровня сформированности учебной деятельности учащихся.

Образование становится стратегической областью, обеспечивающей национальную безопасность страны. О конкурентоспособности страны начинают судить по уровню образовательной подготовки подрастающего поколения. Образование один из важнейших национальных проектов, который поставил президент перед правительством и учителями.

Поэтому необходимо:

- Использовать активные методы обучения и воспитания в педагогическом процессе;
- Включать в учебное занятие проблемность;
- Вовлекать учащихся в постоянную деятельность: отвечают, анализируют, оценивают, выделяют главное;
- Организовать коллективное взаимодействие;
- Изменить модель учителя: соорганизатор, партнер, консультант;
- Соблюдать единство и согласованность требований к поведению учащихся в организации их учебной деятельности.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ БАЛАЛАРМЕН ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ӘДІС ТҮРЛЕРІ

Смагулова Назгуль Сансызбаевна
Павлодарская область, город Аксу
КГКП «Ясли-сад №24 города Аксу»
Преподаватель казахского языка

Үздіксіз білім берудің алғашқы сатысы – мектепке дейінгі білім беру мәселеіне бүгінгі таңда жан-жақты көңіл бөлінуде, осыған орай алға қойған міндеттерді орындауда жалпы балабақша ұжымы балаларға жан-жақты тәрбие беріп, салауатты өмір салтына, заман талабына сай, денсаулығы мықты, парасатты да инабатты ұрпақ тәрбиелеуде талмай еңбек етіп келеді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға білім берудің жаңа стандартын басшылыққа ала отырып білім тәрбие беру мектепке дейінгі мекемелерде балалардың жас ерекшеліктеріне қарай оқу іс-әрекетін шығармашылық ізденіс негізінде жүзеге асырудамыз.

Бала неғұрлым кішкентай болса, соғұрлым оның екінші тілді игере алу мүмкіншілігі арта түседі.

Балабақша қабырғасында «Билингвизм» терминін жиі қолданып жүрміз. Қос тілді игеру әдістемесін бірігіп жұмыс жүргізу барысында, нақты жетістікке жетеміз деп ойлаймын.

Бүлдіршіндерге қазақ тілін үйрету барысындағы ең басты тұжырым: пәндік дидактикалық тіл орталығын ұйымдастыру,

жаңа әдіс-тәсілдер қолдану, ата-аналармен қарым-қатынас жұмысы тәрбиешілермен тығыз байланыста қызмет жасау.

Қазақ тілін үйрету барысындағы балаға қойылатын мақсат-талаптар:

Мақсаты: мемлекеттік тілді оқып үйренуге дайын, ересектермен және өз құрбылармен мейірімді қарым-қатынаста болуға талпынған жеке тұлғаны қалыптастыру.

Міндеттері:

1. Балаларды мемлекеттік тілде сөйлесуді қабылдауға және түсінуге үйрету

2. Сөздерді бәсең сөздіктен белсенді сөздікке аудару. Сөйлесуден өзіне таныс сөздерді түсініп, бөліп алуға үйрету.

3. Қарапайым тапсырмалар мен ережелерді орындауды үйрету.

4. Сұрақтарды түсінуге үйрету: «Мынау не?», «Қандай?», «Неше?»

5. Мемлекеттік тілдің өзіндік дыбыстарының айтылуы ерекшеліктерін білу.

6. Тәрбиешімен диалог және маналог кезінде жеке сөздермен өз пікірлерін қолдануға үйрету.

Білім беру стандартының мемлекеттік тілді үйрету барысын бала өмірінің әр кезеңінде «Мен қазақша үйренемін!» деген ұранмен ойын әдісімен қызықтыра білу, үйрету, сөйлету:

–режимдік уақыттар (таңғы жаттығу, мәдени-гигиеналық дағдыларға тәрбиелеу, мәдени тәртіп, мәдени қарым-қатынасқа, еңбек сүйгіштікке баулу);

–оқыту-тәрбиелеу процессі (сабақтар, ертеңгіліктер, ойын-сауықтар, өз беттерімен іс-әрекеттері);

–ойын әрекеті барысында (дидактикалық, сюжетті-рөлдік, қимылды, театрландырылған, ұлттық ойындар, т.б.)

Жоғарыда айтып кеткендей біздің балабақшада қазақ тілі таңғы қабылдау, ата-анамен қарым-қатынас жасау, ойын барысында балалармен жеке сөйлесіп қазақ тілінің әдемілігін, керектігін үйрете алады.

Қазақ тілін үйрету ісінде ТРИЗ элементтерін пайдаланудың маңызы зор. ТРИЗ – ойлап табу теориясының міндеттері. ТРИЗ әдістемесі бойынша сызбалар арқылы балалар үйренген жеке сөздерден сөйлем, сөйлемнен әңгіме құрастыра алады. Бұл әдістемесі бойынша баланың сөздік қоры сан жағынан ғана емес, сапалық жағынан молайып, сөйлеу тілі дамиды.

Жақсыны жалғастыру, жаңаны дамыту – әр мұғалімнің борышы. Балалардың тіл байлығын дамыту үшін сабақтан тыс «Тілашар», «Қазақ тілі-көркем тіл» деген үйірмелер жұмыс істейді. Үйірменің арнайы жоспары бар. Жоспар бойынша мерекелік шараларға өлеңдер, мақал-мәтелдер, әндер жаттаймыз, ертегілер, шығын көрністер саханалаймыз.

Балалардың білім деңгейін анықтау үшін қазақ тілі мұғалімдері әр тоқсан сайын есеп береді. (Бұл жұмысты мониторингтен көре аласыздар).

Мектепке дейінгі білім беру жүйесіне жаңа Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі тәрбиемен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру мазмұны түбегейлі өзгертіліп, құзыреттілік әдістер беріліп отыр, еліміздің жаңа ұрпақтарын жаңаша оқыту мен бірге ұлттық рухани тәрбие

мәселесін жүзеге асыру қазақ тілінен сабақ беріп жүрген мұғалімдер қауымына үлкен жауапкершілік жүктейді.

Әр түрлі ұйымдастыру сабақтарының арасында балалардың аса қызығушылығын тудыратын – ойын және ойын түрінде берілген түрлі ситуациялар. Олай дейтіміз, ойын баланың сөйлеу қабілетін табиғи нормаларға сай дұрыс дамуына бірден-бір себепкер. Демек, ойын арасында балдырғанның сөйлеуі, бір-бірімен араласуы жақсы және жедел түрде дамиды. Ойын – эмоция мен ақылды көп қажет ететін әрекет. Ойын барысында балалар қандай да бір шешім қабылдауға үйренеді. Бұл жерде қайтсем, жеңем? Не істесем? Не айтсам? – деген сұрақтардың алдында тұрып, оларға дұрыс жауап беруге тырысады. Балаларда жеңіске деген қызығушылықты көре аласыз. Ойында барлық балалар тең. Сөйлеу қабілеті нашар дамып келе жатқан балдырғанның өзі де ойын барысында бірінші болуы әбден ықтимал: бұл жерде тез ойлай білу немесе табан астында тапқырлық таныту ең бастысы бар баланың бір деңгейде болуы, ойынға деген қызығушылық балалардың бойындағы ұялшақтықты жояды. Бірден бір тіл байлығының дамуына да үлкен себепші. Ойын барысында білінбей сабаққа қатысты материалдар өтіліп жатады және оны балалар бірден тез қабылдап алады. Бұл жерде балалардың өз-өздеріне деген қанағаттану сезімі, яғни «мен де өзгелермен бірдей деңгейде сөйлей алады екенмін» деген бір мақтаныш сезімі, өзім деген сенушілік пайда болады. Жалпы, ойын өз алдына кішігірім ситуация. Тіпті драмалық шығармадай оның да өз қиындығымен қуанышын, өзара бірлестікті байқауға болады. Ойын барысында белгілі бір ситуация бірнеше рет қайталанатын. Қайталанған сайын, ситуациялар жаңара түседі. Былай қарасаңыз, ойындағы ситуация – өмірдегі ситуация. Яғни, өмір шынайылығы. Жеңіске деген ұмтылыс, алдымен ойлау қабілетін дамытады.

Түйіндей келсек:

–Сөйлеу қабілетін дамытудағы керекті материалдарды қайта-қайта қайталанып, сабақты жандандыра түсу;

–Балалардың дұрыс сөйлеуі, және өздеріне жақын сөйлеу вариантын дамыту. Әсіресе, бұл балалардың тапқырлығын одан әрі дамыта отырып, олардың әр түрлі ситуацияларда өзін-өзі ұстауларына үлкен көмекші болуы мүмкін.

Жалпы, ойындарды төмендегідей өз ішінен: грамматикалық, лексикалық және фонетикалық деп 3-ке бөлуге болады. Олардың қай қайсысы болмасын, балалардың сөйлеу қабілетін жақсы дамытатыны сөзсіз.

Грамматикалық ойындардың көздеген басты мақсаттары мынадай:

–Балаларға белгілі бір мысалдарды келтіре отыра, олардың сөйлеуін жақсы жолға қою.

–Өмірден алынған бір ситуацияға сүйене отыра, яғни мысал ретінде де болуы мүмкін, жаңа сөздерді ситуацияда қолданамыз.

Лексикалық ойындардың көздеген басты мақсаттары:

–Бұл жерде де өмірден алынған ситуацияларға сүйенеміз.

–Сөйлей отыра – ойлау қабілетін дамыту.

–Сөйлеу реакцияларын қалыптастыру.

Фонетикалық ойындарын көзден басты мақсаттары:

–Балалардың сөйлеу барысында сөздерді дұрыс айтуын қадағалау. Яғни, дыбыстарды дұрыс айтуы.

–Балалардың дыбыстарды анық және айтқан айтуын бақылау. Одан қалды, өлең және тақпақтарды мәнерлеп оқуға үйрету. Белгілеген бір тақпақты балалардың кезектесіп айтуына дағдыландыру. Демек, тақпақты рөл-рөлге бөлу.

–Сабақ барысында ойындар мен ойын ситуацияларын қолдану. Балалардың тілге деген қызығушылығын ойын арқылы арттыра отыра, бала бойында сөйлеу мен ойлау қабілетінің жақсы дамуының байқалатынын көрсетіп отыр.

Фонетикалық ойындар:

1. Мұғалім баланы тақтаға шығарып, оған екі сөз айтады. Бала осы сөздердің соңғы әріптерін суреттен көрсетіп, дыбыстап айтуы керек. Мысалы: ойыншық, түлкі т.б.

2. Мұғалім тақтаның алдында үш баланы шығарып қазақ тіліне тән бір дыбысты көрсетеді. Осы дыбысқа байланысты қай бала көп сөз келтірсе, сол жеңеді. Мысалы: қ-қасқыр, қара, қоян, қой, қалам.

3. Әр балаға қазақ тіліне тән дыбыстары бар карточкалар таратылады. Бала сол дыбысқа байланысты сөз ойлап табу керек.

Мысалы: қ-қуыршақ, і-іні, ә-әже, ү-үй.

Грамматикалық ойындар:

1. Мұғалім бір балаға асық беріп, зат есімді жекеше түрінде айтады. Асық алған бала сол сөзді көпше түрінде айтып, басқа зат есімді атап, асықты келесі балаға береді. Ойын жалғасады. Мысалы: қыз – қыздар, Орындық - орындықтар.

2. Мұғалім тақтаға бір баланы шақырып әр түрлі қимыл әрекет жасайды. Мұғалім балалардан сұрайды. – «Ол не істеп отыр?» Балалар айтады. «Ол тұр. Ол ұйықтап жатыр. Ол тамақ ішіп отыр»

3. Ойынға алты бала қатысады. Мұғалім бірінші қатысушыдан сұрайды: «Балабақшада кім істейді?». Бала бір адым алға шығып, жауап береді: «Балабақшада тәрбиеші істейді». Екінші бала тағы бір адым алға шығып, келесі қызыметкерді атайды, тағы сол сияқты ойын жалғасады.

Лексикалық ойындар.

1. Балалар геометриялық пішіндерден үй салулары керек және пішіндерден түстерін анықтау. Ол үшін балаларға әр түрлі геометриялық пішіндер таратылады.

2. Мұғалім балаларға түрлі жануарлардың суреттері бар карточкалар таратады. Балалар шеңбер жасап отырады. Ортадағы жүргізуші екі жануардың атын айтады. Аталған жануарлар орындарын ауыстыру керек. Ауыстырып жатқан кезде ортадағы жүргізуші біреуінің орнын тартып алуға тырысады. Орынсыз қалған бала жүргізушінің орнына барады.

3. Әр балаға сәбіздің, еттің, балықтың суреттері таратылады. Мұғалім балалардан сұрайды: «Қоян, қасқыр, аю, түлкің не жейді?» Мұғалімнің сұрағына байланысты бала қажетті суреттерді көрсету керек.

Қорыта айтқанда, ойын — балалардың негізгі іс — әрекеттерінің бір түрі. Бала өмірі ойынға байланысты. Ойын түрлері балаларды өз бетінше жұмыс істеуге дағдыландырады, олардың ойлау қабілеттерін, ізденпаздылығын арттырады, сөз қорын молайтуға көмектеседі, сабақта дидактикалық ойындарды пайдалануда оқушыларды әдептілікке, адамгершілікке, қамқорлыққа, қайырымдылыққа тәрбиелейді. Тіл жеке адаманың шаруасы емес. Мемлекеттің де басты байлығы дүниесі емес. Тіл – халық қазынасы, ұлттың жаны. Тілдің мәртебесі- елдің мерейі. Оның мерейін асыратын да, құтын қашыратын да өзіміз. Осыны ұмытпауымыз керек.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ СЕНСОРЛЫҚ ДАМУ, ТӘРБИЕЛЕУ

Аубакирова Бекзат Қазбекқызы

ШҚО Өскемен қаласы

"Шығыс Балдырған" ЖШС

Балабақша тәрбиешісі

Сенсорлық (латын тілінен *sensus*, «қабылдау») сезімдер мен сыртқы әсерлерді тікелей қабылдауды сипаттайтын категория. Физиологияда сенсорлық — жүйке жүйесінің сыртқы тітіркендіргіштерді қабылдауды қамтитын қызметі.

Қозғалыс дағдылары (лат. *motus* - қозғалыс) - дененің немесе жеке мүшелердің қозғалыс белсенділігі. Қозғалыс дағдылары деп белгілі бір тапсырманы орындау үшін қажетті қимылдар тізбегі түсініледі.

Сенсорлық немесе сезімдік тәжірибе дүниені танудың көзі ретінде қызмет етеді. Ерте балалық шақта бала сенсорлық әсерге ерекше сезімтал болады. Баланың дамуының алғашқы кезеңдерінде оның сенсорлық саласын қалыптастырудағы кемшіліктерді өтеу өте қиын.

Сенсорлық процестер сезім мүшелерінің қызметімен тығыз байланысты. Біз қарап тұрған зат көзімізге әсер етеді. Қолдарымыздың көмегімен біз оның қаттылығын немесе жұмсақтығын сезінеміз. Кез келген зат шығаратын дыбыстарды біздің құлағымыз қабылдайды. Нәрсені жан-жақты сезіну үшін бала көру, есту, дәм, иіс, сипап көруді пайдаланады. Өмірлік тәжірибенің арқасында балаларымыз да бір кездері біз сияқты дүние туралы түсініктерін танып, байытады.

Сенсорлық даму бізге не береді? Ең алдымен, бұл баланың білуге құмарлығы, сенсорлық процесінің дамуы, танымдық қызығушылығын арттыру және ұсақ моториканы дамыту.

Жоғарыда аталған санаттар – әрбір ата-ана баласымен бірге жасай алатын әрекет түрі. 2-3 жастағы балалар әртүрлі пішіндегі жарқын заттарды жақсы көреді, сондықтан үйде, серуендеу кезінде, қоғамдық көлікте, сауда орталығында және жалпы, біз қай жерде болсақ та, әрқашан олармен қарым-

қатынас жасауға мүмкіндік бар. баланың сенсорлық қабылдауы мен моторикасын дамытуға арналған сол немесе басқа объект.

Қолдың ұсақ моторикасы, ең алдымен, баланың саусақтарына түсетін импульстар сөйлеу аппаратына жауап беретін ми бөліктерін қоздыратындықтан маңызды, сондықтан балаға қолын тигізуге, соғуға және анықтауға жиірек тырысу керек. түрту арқылы әртүрлі нысандар. Баламен затпен әрекеттесу кезінде оның сезімі туралы сөйлесу өте маңызды, ол ұстайтын заттарды (сенсорлық) сипаттауы және саусақтардың ұшынан алақанына дейін бұлшықеттердің барлық тобын қолдануы, салыстыруы керек. оларды және объект үшін көптеген белгілерді таңдайды. Бұл моториканы ғана емес, сөйлеуді дамытады. 2-3 жаста баланың мұндай үлкен сөздік қоры болмағандықтан, ата-ана балаға бала қарым-қатынас жасайтын осы немесе басқа объектіні сипаттауға көмектесуі керек. Сондықтан сіз балаңызға мүмкіндігінше көп сөздерді таңдауға көмектесуіңіз керек, біртекті заттардың бір белгісіне (түсі, пішіні, өлшемі) сәйкес көптеген белгілерін, ұқсастықтарын және айырмашылықтарын, оны суретпен салыстыра отырып, «пішіні», «олай емес», «әр түрлі». Қолдың үйлесімді қимылдарын дамыту. Әртүрлі материалдармен тәжірибелік тәжірибенің алғашқы көріністеріне жағдай жасау. Баланың дамуында ата-ананың рөлі өте зор.

Балалардың дамуының шыңы 2-3 жаста болады. Бұл жаста олар оны тез жинайды. Бұл жастағы қызметтің негізгі бағыттары кез келген қауіпті емес заттармен әрекет етудің әртүрлі әдістерін үйренуге және меңгеруге бағытталған объектілік ойын болып табылады.

Барлық балалар қарындашпен немесе фломастермен сурет салғанды жақсы көреді - бұл жеке таңдау. 2-3 жастағы бала түрлі-түсті қағазға сурет салуға қатты қызығады (жоғарыда айтылғандай, олар жарқын заттарды жақсы көреді), бірақ әдеттегідей қарындашпен немесе қарындашпен емес, түрлі-түсті қағазға үн (қант, жарма) себуге де болады. Сіздің көмегіңізбен бала күнді, гүлді, әртүрлі өрнектерді, пішіндерді және т.б. Осы сәтте баланың моторикасын да, қиялын да дамытып, бақыт пен махаббат гормоны өндіріледі. Өйткені, мұны ата-аналармен бірге жасау өте қызық. Ең әмбебап және танымал ойын, эрине, ермексаз.

Бұрын ата-анамыз қолданып, біз тауып алған ермексаз іс жүзінде тас болды, оны жұмсарту үшін оны өте жақсы ұсақтап, алақанға жылыту керек болды, бұл процесс қол моторикасын өте тез дамытады. Осы сәтте сіз соқыр жасағыңыз келетінін алдын ала ойластырған боларсыз. Бұл жұмыс әдісі бүгінгі күнге дейін қолданылып, бала ойынға, модельдеуге қызығушылық танытуы керек. Өйткені, ермексаздан кез келген нәрсені, қалағаныңызды, мысалы, ұзын шұжықты қалыпқа келтіріп, оны спиральға немесе шарға айналдыра аласыз, содан кейін оны сипаттаңыз, содан кейін оны текшеге айналдырыңыз, математиканы қолданыңыз, жақтарын санаңыз, нені есте сақтаңыз шаршы болып табылады. Ермексазбен сіздің қиялыңыз шексіз.

«Үлкен-кіші» жаттығуы баланы үш нысанды шарлауға және оларды енгізу және шығару арқылы тізбекті әрекеттерді орындауға үйретеді.

«Қарапайым пирамида» жаттығуы әуесқой баланы қараудан үлкен рахат әкеледі, мұнда дыбыстық қызығушылық басым, ағаштың дыбысы нәрестені қызықтырады және ол заттарды үлкеннен кішіге және керісінше мұқият қайта реттейді.

Кішкентай аспаптар әрқашан балалар арасында қызығушылық тудырады, айтпақшы, тек ұлдар арасында ғана емес. Бұл ұсақ моториканы және қолды дамыту үшін жақсы жаттығу.

3 жасқа дейін бала:

кемінде 4 түсті ажырату және оларды аты бойынша білу;

заттарды түс үлгісіне қарай сұрыптау;

көлемін үш ұғым бойынша анықтау: үлкен, кіші, орташа;

5-8 сақинадан тұратын пирамида салу;

басқатырғыштарды немесе кесілген суреттерді жинау (4-8 бөлік);

заттың пішінін анықтау;

үш өлшемді фигураларды ажырату;

жалпы сипаттамасы бар объектілерді сұрыптау, мысалы, түсі, пішіні, өлшемі.

Кез келген жаттығу, баламен кез келген ойын эмоционалды болуы керек, бұл ақпаратты ассимиляциялау және оны болашақта қолдану үшін қолайлы жағдай жасайды. Баламен сөйлескенде алдымен айналадағы заттарды, содан кейін заттардың әрекеттерін, белгілерін, қасиеттерін атаңыз. Бір шетте отырудың және бақылаудың қажеті жоқ, сіз әрқашан балаңызға араласып, көмектесуіңіз керек. Балаңызға мүмкіндігінше көп сұрақ қойыңыз. Балаңыздың пікірін мұқият тыңдаңыз және оны

ешқашан мазақ етпеңіз. Үйге қызықты заттар мен кітаптар әкеліңіз. Бірлескен бақылаулар мен тәжірибелер жүргізу. Бұл балаға ғана емес, ата-анаға да рахат әкелуі керек. Балаңызды жиі мақтап, оны құшақтап, оны қаншалықты жақсы көретініңізді айту керек.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ: РӘСІМДЕУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Таганова Айнагул Нурболсыновна
Маңғыстау облысы, Бейнеу ауданы, Сарға селосы
Маңғыстау облысының білім басқармасының
Бейнеу ауданы бойынша білім бөлімінің
«Ә.Жанкелдин атындағы жалпы білім беретін мектеп» КММ
Бастауыш сынып мұғалімі

Презентация-өзі көрсету, баяндама жасау, жобаны қорғау, дайын өнім мен қызметті жарнамалау және тағы басқа көптеген дүниені кең аудиторияда ұсыну.

Презентация-бір туындыны, ұйым мен мекемені тағы басқа салтанатты жағдайда жұр алдында ұсыну, ресми таныстыру болып табылады.

Слайд-көзге көретін күрделі көрініс. Оның құрылымына тақырып, мәтін, кесте, графикалық бейне клиптер, сызбалар енгізуге болады. Слайд әр түрдегі презентацияны көрсетуге мүмкіндік береді. Әр слайдқа жазбалар беттері беріледі, оған жасау кезінде де көрсету кезінде түсіндірме мәтінді енгізуге болады. Бұл мәтін презентацияның негізгі сәттерін және оларға қатысты жағдайларды түсіндіру үшін қолданылады.

Белгілі тақырып бойынша бірыңғай стильде безендірілген слайдтардың және тиісті жолдама материалдарға сәйкес келетін слайдтардың жиынтығы презентация деп аталады.

Презентация жасағанда ескерілетін ұсыныстар:

1. Презентацияны алдын ала жоспарлау- оның мақсаты мен мазмұнын анық білу;
2. Әр слайд мәнді және есте қаларлықтай болуы керек;
3. Слайдтағы ақпарат қысқа және қарапайым болғаны жөн;
4. Импортталатын бейне пішімін таңдағанда көрсету құралының мүмкіндіктерін ескеру;
5. Кескіндегі объект фоннан түсі бойынша ерекшеленуі керек;
6. Фотокекінді редакциялау үшін арнайы программаларды қолдану тиімді;
7. Слайдты безендіру үшін кереғар және үйлесімді түстер таңдау;

Ғылыми жобаға презентация жасамас бұрын мыналарға назар аударған жөн. Ғылыми жобаға тақырып таңдау өте маңызды. Тақырып- мәселелердің өзіне тән сипатын көрсетеді, сонымен қатар тақырыпта қысқа формада құрылған, айқын бір мағыналы, дәл жарнамалық мәселелерді шешу әдістерді болады. Тақырып таңдағаннан кейін зерттеу жұмысының жоспарын құру қажет. Бұл дегеніміз тақырып бойынша жұмыс жасауға және зерттеудің басында қойылатын тапсырмаларды шешуге жол көрсетеді. Ғылыми жұмыстарға талаптар қойған кезде ескерілетін жәйттарға тоқталсам, адамды ғылыми жұмыстарға не жетелейді, ғылыми зерттеулермен айналысатын адамадар қандай мақсаттарды көздейді, ғылыми зерттеуші қандай болуы керек және ғылыми жұмысқа қызығушылығы қандай екенін бақылау.

Ендігі мән беретін маңызды жұмыстардың бірі ол зерттеу жобасымен айналысатын оқушы мен оның жетекшісінің араасындағы мынадай байланыстардың болуы шарт. Олар:

- Ғылыми зерттеу ісіне қалай тартуға болады?
- Сені ғылыми жұмысқа қай пән ынталандырады?
- Білімділік пен ғылымилықтың қандай айырмашылықтары бар?
- Ғылыми зерттеу саласының сен үшін қайсысы құнды?

Ғылыми жұмыстың рәсімделу жолдарын барлығы білетіні белгілі, яғни оның арнайы ережесі де бар. Сондада ғылыми жұмыстың жетекшісі мынаны білгені абзал әрбір жұмыс жетекшінің орындалған

жұмыстың өзектілігі мен құндылығы жөнінде, сондай-ақ кемшіліктері ескертілген пікірмен бірге жүруі тиіс екенін ұмытпаған жөн.

Ғылыми жұмыспен айналысып жатқан оқушыны презентация қорғау кезінде төмендегі мағлұматтарды қатаң ескерту керек. Бұл біріншіден шапшаңдыққа, уақытты үндемдеуге және ұқыптылыққа мәдениетті сөйлеуге үйретеді. Бұны біз баяндау мәдениеті деп атаймыз. Сонымен баяндау мәдениетінің кезеңдеріне тоқталып өтсек.

- Секциядағы баяндама 10минут
- Конференциядағы баяндама 7минут
- Баяндау нақты өту керек
- Жұмыс көрнекі құралдармен баяндалады

Міне,егер осы аталған «баяндау мәдениетін» жетекшісі де ғылыми жұмысты қорғаушыда жақсы білсе,онда қорғайтын презентациямыздың анық,нақты және көркем шығып, қалың жұртшылықтың көкейіне қонатыны айдан анық. Ғылыми жұмысқа презентация жасаған уақытта эстетикалық талғамға ерекше мән берген жақсы. Өйткені,қорғаушының басты қаруы осы презентация,бұл дегеніміз егер презентация өте жоғары талғаммен жасалса,қорғаушының айтатын сөзі нық болатыны да айтпасада түсінікті.

ОТАНЫМ. БУЫН

*Агнурова Мандайлы Амангелдиевна
Маңғыстау облысы, Бейнеу ауданы
«Бейнеу гимназиясы» КММ
Бастауыш сынып мұғалімі*

Бөлім:		
Педагогтің аты-жөні:	Агнурова Мандайлы	
Күні:		
Сынып:1 Ә	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:0
Сабақтың тақырыбы:	Отаным. Буын	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	1.2.1.2 оқу түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, мәнерлеп оқу, түсініп оқу) қолдану 1.4.1.1 айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді есту, есте сақтау арқылы жазу;	
Сабақтың мақсаты:	Өлең мазмұнын түсінеді. Қарапайым постер құрастыра алады Оқу түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, мәнерлеп оқу, түсініп оқу) қолданады Айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді есту, есте сақтау арқылы жазады	
ЕБҚ бар оқушыға	Суреттермен сөздерді сәйкестендіреді	
ЕҚБ бар оқушыға	Суреттердің атауларын жазады,сөздерді буынға бөледі	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтыңбасы 4 мин	1. Оқушылармен сәлемдесіп,түгендеу. «Сиқырлы қорап»әдісі арқылы жағымды ахуал туғызады.	Мұғаліммен сәлемдеседі. Оқушылар қораптан карточкалар таңдап алады,		Қорап

	<p>Балаларды оюлар арқылы төрт топқа бөлемін.</p> <p>1-топ «Асық» 2-топ «Ою» 3-топ «Киіз үй» 4-топ «Домбыра»</p> <p>«Алтын көмбе» әдісі бойынша өткен сабақты пысықтау</p> 	<p>бір-бірлеріне жылы тілектер айтады</p> <p>Оқушылар оюларды таңдап арқылы 4топқа бөлінеді</p> <p>Оқушылар тиындарды таңдап мұғалім сұрақтарына жауап береді</p>	<p>Дескриптор: -сұрақтарға жауап береді</p>	<p>Суреттер</p> <p>Слайд</p>
<p>5 мин</p>	<p>«Миға шабуыл» әдісі</p> <p>Бейнебаян «Отан»</p> <p>-Бейнероликте не туралы айтылды?</p> <p>-Отан сөзін тағы қалай айтуға болады. Балалардың ойын тыңдау.</p> <p>-Қазақстан қандай мемлекет?</p> <p>Бейне баян бойынша талқылап сабақтың тақырыбын анықтау</p> <p>Сабақтың оқу мақсаттарымен таныстырады.</p>	<p>Оқушылар бейнежазбадан көргендері бойынша әңгімелейді. Сұрақтарға жауап бере</p>	<p>«Мадақтама сөз» әдісі арқылы бағаланады. <i>Жарайсың!</i> <i>Керемет!</i> <i>Талпын!</i></p>	<p>Интерактивті тақта Бейнебаян</p>

<p>Сабақтың ортасы</p> <p>4 мин</p>	<p>Жұптық жұмыс «Адаққан әріптер» әдісі Wordwall платформасы арқылы орны ауысқан әріптерден сөз құрап, сөздерді буындап оқу</p> <p>Жеке жұмыс Жасырынған сөздерді тауып, үлгі бойынша боя.</p> <p><small>Жасырынған сөздерді тауып, үлгі бойынша боя.</small></p> <table border="1" data-bbox="316 526 614 683"> <tr><td>С</td><td>Й</td><td>З</td><td>Ғ</td><td>В</td><td>Ф</td><td>Ц</td><td>Б</td><td>Ж</td><td>Х</td><td>Щ</td></tr> <tr><td>Ж</td><td>Е</td><td>Ұ</td><td>Л</td><td>А</td><td>Қ</td><td>К</td><td>Ұ</td><td>Л</td><td>Ы</td><td>Н</td></tr> <tr><td>Б</td><td>А</td><td>Л</td><td>А</td><td>П</td><td>А</td><td>Н</td><td>З</td><td>Е</td><td>Р</td><td>Ю</td></tr> <tr><td>Н</td><td>Қ</td><td>О</td><td>З</td><td>Ы</td><td>Ғ</td><td>Ш</td><td>А</td><td>Э</td><td>Щ</td><td>Р</td></tr> <tr><td>Л</td><td>Н</td><td>Б</td><td>О</td><td>Т</td><td>А</td><td>Һ</td><td>У</td><td>Г</td><td>Б</td><td>Ы</td></tr> </table>	С	Й	З	Ғ	В	Ф	Ц	Б	Ж	Х	Щ	Ж	Е	Ұ	Л	А	Қ	К	Ұ	Л	Ы	Н	Б	А	Л	А	П	А	Н	З	Е	Р	Ю	Н	Қ	О	З	Ы	Ғ	Ш	А	Э	Щ	Р	Л	Н	Б	О	Т	А	Һ	У	Г	Б	Ы	<p>Оқушылар кестедегі үлгі бойынша сөздерді тауып бояйды</p>	<p>«Тиындар» әдісі арқылы бағаланады.</p> <p>Дескриптор: -орны ауысқан әріптерден сөз құрау -сөздерді буындап оқу</p>	<p>Интерактивті тақта https://wordwall.net/resource/6679338 <u>5</u></p>
С	Й	З	Ғ	В	Ф	Ц	Б	Ж	Х	Щ																																																	
Ж	Е	Ұ	Л	А	Қ	К	Ұ	Л	Ы	Н																																																	
Б	А	Л	А	П	А	Н	З	Е	Р	Ю																																																	
Н	Қ	О	З	Ы	Ғ	Ш	А	Э	Щ	Р																																																	
Л	Н	Б	О	Т	А	Һ	У	Г	Б	Ы																																																	
<p>3 мин</p>	<p>Топтық жұмыс. Әр топқа тапсырмаларды , өлең шумақтарын бөліп беру</p> <p>1-топ -Өлең шумағын оқу Суреттегі сөздердің бірінші әріптері бойынша сөз құрастыру</p> <p>2-топ -Өлең шумағын оқу -Өлеңнің соңғы екі жолын көшіріп жазу</p> <p>3-топ -Өлең шумағын оқу -«Парта» деген сөзді буынға бөлу. Неше дауысты дыбыс және неше буын бар?</p> <p>4-топ - Өлең шумағын оқу -«Оқушы» деген сөзді буынға бөлу. Неше дауысты дыбыс және неше буын бар?</p>	<p>Оқушылар өлеңді мұқият оқиды Әр топ берілген тақырып бойынша Таныстырылым дайындайды</p>	<p>Дескриптор: -Өлеңді мәнерлеп оқиды - Суреттегі сөздердің бірінші әріптері бойынша сөз құрастырады - Өлеңнің соңғы екі жолын көшіріп жазады -«Парта» «Оқушы»деген сөзді буынға бөледі - Неше дауысты дыбыс және неше буын бартүсіндіреді</p> <p>«Тиындар» әдісі арқылы бағаланады.</p>	<p>Оқулық Суреттер Сөздер</p>																																																							
<p>6 мин</p>	<p>Жеке жұмыс Жұмыс дәптерінен Жазба жұмыстарын орындау</p> <p>Сергіту сәті</p>	<p>Жұмыс дәптермен жұмыс</p> <p>Сөздерді оқиды суреттермен</p>	<p>Дескриптор:</p>	<p>Оқулық Дәптермен жұмыс</p>																																																							

3 мин	Жеке жұмыс 2-жаттығу Сызбадағы буындардан жұмбақ құрап жаз. Шешуін тап	сәйкестендіреді Оқушылар жаттығуды дәптерлеріне орындайды	-буындардан жұмбақ құрап жазады	
3 мин	«Киіз үйді құрастыр» әдісі Қиылған киіз үйлерден буынға бөлінген сөздердің жалғасын тауып киіз үйді біріктіру			
5 мин	«Ғажайып әріптер» әдісі Interacty.me платформасы арқылы суреттердің таңдап, суретте жасырылған әріптен сөз құрау, дауысты дыбыстарды атау, қанша буын барын табу, сөзден сөйлем құрау.	Оқушылар тақтадан суреттерді таңдап суретте жасырылған әріптен сөз құрайды, дауысты дыбыстарды атайды, қанша буын барын табады, сөзден сөйлем құрайды.	Дескриптор: - әріптен сөз құрайды; -дауысты дыбыстарды атайды; -буын санын анықтайды; -сөзден сөйлем құрастырады	https://interacty.me/projects/51307af5ce16100d
Сабақтың соңы 4 мин	Рефлексия «Білімге ұмтыл» әдісі Балалар алған білімдері бойынша өздерін бағалайды.	-Сабақты толық түсіндім -Сұрақтарым бар	«Мадақтама сөз» әдісі арқылы бағаланады. Жарайсың! Керемет! Талпын!	

РОЛЬ АНСАМБЛЕВОЙ ИГРЫ В МУЗЫКАЛЬНОМ И ТВОРЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РЕБЕНКА В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО

*Хвойницкая Анна Леонидовна
Город Караганда
ДМШ №1
Преподаватель по классу фортепиано*

*Дмитриева Светлана Юрьевна
Город Караганда
ДМШ №1
Преподаватель по классу фортепиано*

В этой статье мы хотим поделиться своими наблюдениями, работая над ансамблями в классе фортепиано. Исходя из нашего опыта хочется отметить, что дети с большим желанием и интересом занимаются этим видом работы. Как правило первые шаги ансамблевой игры начинаются в паре с педагогом. На начальном этапе партии довольно простые и доступные, а партия педагога - более насыщенная. И когда ребенок слышит такое совместное объемное звучание, это его очень впечатляет, несмотря на то, что главная партия ребенка может состоять из простой мелодии.

Игра в ансамбле - одна из форм творческого развития обучающихся на фортепиано. С самого начала обучения на инструменте мы стараемся внедрять ансамблевую игру. Как уже было отмечено, этот вид работы очень увлекает детей. Мы используем простой и доступный для ребенка материал, что позволяет развить такие качества, как партнерство, внимательность, дисциплинированность. Игра

в ансамбле – это не только умение играть вместе, это умение чувствовать и творить вместе. Чем раньше ученик начинает играть в ансамбле, тем более чутким и грамотным музыкантом он становится. И уже в этом возрасте закладывается фундамент будущего концертмейстерского мастерства. Происходит интенсивное развитие всех видов музыкального слуха - звуковысотного, гармонического, полифонического, тембро -динамического.

Ансамблевое музицирование можно отнести к приоритетному направлению в развитии музыкальных способностей обучающихся. Музыкальная школа - это школа для общего музыкального развития и кругозора и не многие учащиеся выбирают себе профессию музыканта.

В наше время сложно чем- то удивить ребенка, так как помимо музыкальной школы они посещают множество различных кружков. И поэтому задача педагога не только обучить, но и заинтересовать его. Данный предмет - одна из самых доступных и увлекательных форм работы.

Ансамбль заинтересовывает ребёнка своими неожиданными возможностями. Большое значение имеет правильно подобранный репертуар. Произведения должны быть не сложными, чтобы внимание ребёнка концентрировалось на других навыках игры. Это слышать партнёра, уметь подстраиваться ритмически, динамически, эмоционально. Также занятия ансамблем способствуют закреплению навыков, приобретенных на уроках специального класса. Благодаря музицированию происходит развитие всех музыкальных способностей – всех видов музыкального слуха, чувства ритма, музыкального восприятия, памяти, мышления, совершенствуется умение читать с листа. Важно, что ансамблевое музицирование учит слушать партнера, это искусство вести музыкальный диалог человека с человеком, понимать друг друга, уметь вовремя подавать реплики и вовремя уступить.

Само слово «ансамбль» в переводе с французского означает «согласованность, единство». Совместная игра отличается от сольной прежде всего тем, что и общий план, и все детали исполнения являются плодом раздумий и творческой фантазии не одного, а минимум двоих исполнителей. Игра в 4 руки остаётся максимально доступной и в школе и дома.

Заниматься ансамблевым музицированием желательно систематически. Использовать все возможные виды учебной деятельности - концерты, конкурсы, концерты в школах, детских садах и т.д.

Репертуар для ансамблей можно подразделить на специально созданные оригинальные сочинения и переложения, ставящие своей целью популяризацию симфонической музыки. В учебном процессе все виды фортепианного ансамбля могут быть использованы с успехом. Оркестровые переложения - отличный материал для читки с листа, занятий для развития навыков быстрой ориентации в нотном тексте, а также для расширения музыкального кругозора.

Среди обилия задач важно не упустить основную – не только сохранить любовь к музыке, но и развить интерес к музыкальным занятиям. Немаловажную роль играет личность педагога и его контакты с учеником. Совместное переживание музыки – наиважнейший момент, который часто бывает решающим для успехов ученика. Таким образом, педагог создает условия для развития ярких музыкальных впечатлений, для работы над художественным образом. Рассмотрим вкратце, каким же образом ансамблевая игра способствует развитию основных направлений в обучении учащегося игре на фортепиано. Речь идет о развитии музыкального слуха, чувства ритма, памяти, музыкальном мышлении.

Музыкальный слух

Игра в ансамбле способствует интенсивному развитию всех видов музыкального слуха (звуковысотного, гармонического, полифонического, тембро-динамического).

На первых порах ученик в основном играет одноголосные мелодии. В дальнейшем он начинает испытывать затруднения со слуховой ориентировкой в многоголосии гармонического склада. Подбор гармонического сопровождения к различным мелодиям считают наиболее «сильнодействующим средством» развития гармонического слуха, его используют как специальный слуховоспитательный прием. На первых порах ребёнок не может сразу исполнять пьесы с гармоническим сопровождением. И тогда целесообразно исполнять пьесы в ансамбле, где гармоническое сопровождение будет исполнять учитель или другой ученик. И таким образом развитие гармонического слуха будет идти параллельно с мелодическим, т.к. ребёнок будет воспринимать полностью всю звуковую вертикаль.

Для развития полифонического слуха и мышления очень полезно совместное проигрывание на одном или двух инструментах. Желательно варьировать способы проигрывания-по голосам, по парам голосов. Это дает возможность вслушаться во все составные элементы мелодии.

Совместная игра ученика и педагога помогает найти различные тембровые окраски, динамические нюансы, штриховые эффекты. Обогащенная фактура имитирует оркестровое звучание, что дает возможность передать на фортепиано полнозвучное оркестровое исполнение и разнообразие оркестровых групп.

Чувство ритма

Чувство ритма необходимо воспитывать с первых шагов обучения. И игра в ансамбле вместе с педагогом дает хорошие плоды. Так как играя в ансамбле ученик находится в определённых метроритмических рамках. Прислушиваясь к партии партнера, он становится одним целым с ним, что не позволяет отклониться от заданного темпа. Таким образом, ансамблевая игра не только даёт педагогу возможность диктовать правильный темп, но и формирует у ученика верное темпоощущение.

Музыкальное мышление

Игра в ансамбле оказывает положительный эффект на формирование музыкального мышления. Благодаря разнообразию ансамблевого репертуара, учащиеся уже на начальном этапе имеют возможность знакомится с различными жанрами и их особенностями. Они имеют возможность исполнять отрывки - переложения из масштабных оркестровых произведений. Это расширяет их кругозор в области камерной, оперносимфонической литературы, знакомит с шедеврами музыкальной классики. Анализируя строение произведения, учащиеся более вдумчиво, осмысленно подходят к его исполнению.

Ансамблевое музицирование является активным помощником в приобретении навыка чтения нот с листа. Процесс разучивания нового произведения проходит с большим интересом, наполняется смыслом, что очень важно для педагогического процесса.

Г.Г. Нейгауз писал: «С самого первого занятия ученик вовлекается в активное музицирование. Совместно с учителем он играет простые, но уже имеющие художественное значение пьесы. Дети сразу же ощущают радость непосредственного восприятия хотя и крупиц, но искусства. То, что ученики играют музыку, которая у них на слуху, несомненно, будет побуждать их как можно лучше выполнять свои первые музыкальные обязанности. А это и есть начало работы над художественным образом, работы, которая должна начинаться одновременно с первоначальным обучением игре на фортепиано. При помощи равномерной игры одной лишь ноты не только устанавливаются метрические соотношения, но и дается возможность работы над несколькими контрастными звуковыми образами. В ансамбле учитель-ученик устанавливается единение не только между ними обоими, но и что еще более важно, гармоническое взаимодействие между учеником и композитором при посредничестве педагога».

Подводя итоги выше сказанного, хочется отметить, что игра в ансамбле, дисциплинирует, прививает любовь к различным жанрам в музыке, обладает большим развивающим потенциалом всего комплекса способностей учащегося: музыкального слуха, памяти, ритма, расширяется музыкальный кругозор, расширяется и воспитывается музыкальный вкус, понимание стиля, формы произведения. Развиваются такие навыки как наблюдательность, стремление к совершенствованию собственного звучания, слуховой контроль, игровых движений. Появляется заинтересованность в музыкальных занятиях, любовь к творчеству, к музыке в целом.

Список литературы

1. Алексеев, А. Методика обучения игре на фортепиано. – М.: Музыка, 1978.
2. Коган Г.М. Работа пианиста. / Г.М. Коган – М.: Классика-XXI, 2004.
3. Милич, Б.Е. Маленькому пианисту. / Б.Е. Милич. – Киев «Музична Украина», 1981.
4. Нейгауз, Г.Г. Об искусстве фортепианной игры / Г.Г. Нейгауз – М.: Музыка, 1987.
5. Самойлович, Т.С. Некоторые методические вопросы работы в классе фортепианного ансамбля. О мастерстве ансамблиста / Т.С. Самойлович – М.: Музыка, 1988.
6. Соколова, Н.С. Ребенок за роялем / Н.С. Соколова – Л.: Музыка, 1988

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ ХИМИИ

Байзакова Айгуль Сериковна

Костанайская область, Костанайский район, п. Жамбыл.

КГУ Жамбылская ОШ

Учитель химии, биологии

*Скажи мне – и я забуду, покажи мне –и я запомню,
дай мне действовать самому –и я научусь»
Китайская мудрость*

Суть интерактивного обучения состоит в том, что учебный процесс организован таким образом, что практически все учащиеся оказываются вовлечёнными в процесс познания, они имеют возможность понимать и рефлексировать по поводу того, что они знают и думают. Интерактивная деятельность на уроках предполагает организацию и развитие диалогового общения, которое исключает доминирование как одного выступающего, так и одного мнения над другим. В ходе диалогового обучения учащиеся учатся критически мыслить, решать сложные проблемы на основе анализа обстоятельств и соответствующей информации, высказывать альтернативные мнения, принимать продуманные решения, участвовать в дискуссиях, общаться с другими людьми. Совместная деятельность учащихся в процессе познания означает, то каждый вносит свой особый индивидуальный вклад, идёт обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Причём происходит это в атмосфере доброжелательности и взаимной поддержки, что даёт возможность получать не только новое знание, но и развивает саму познавательную деятельность, переводит на более высокие формы кооперации и сотрудничества. Для этого на уроках организуется индивидуальная, групповая и парная работа, применяются исследовательские проекты, ролевые игры, идёт работа с документами и различными источниками информации, используются творческие работы.

Интерактивное обучение—это специальная форма организации познавательной деятельности, способ познания, осуществляемый в форме совместной деятельности студентов, при которой все участники взаимодействуют друг с другом, обмениваются информацией, совместно решают проблемы, моделируют ситуации, оценивают действия других и свое собственное поведение, погружаются в реальную атмосферу делового сотрудничества по разрешению проблемы.

При использовании интерактивных форм роль преподавателя резко меняется, перестаёт быть центральной, он лишь регулирует процесс и занимается его общей организацией, готовит заранее необходимые задания и формулирует вопросы или темы для обсуждения в группах, даёт консультации, контролирует время и порядок выполнения намеченного плана. Участники обращаются к социальному опыту – собственному и других людей, при этом им приходится вступать в коммуникацию друг с другом, совместно решать поставленные задачи, преодолевать конфликты, находить общие точки соприкосновения, идти на компромиссы.

В педагогике различают несколько моделей обучения:

- 1) пассивная - обучаемый выступает в роли "объекта" обучения (слушает и смотрит);
- 2) активная - обучаемый выступает "субъектом" обучения (самостоятельная работа, творческие задания);
- 3) интерактивная – взаимодействие.

(моделирование жизненных ситуаций, использование ролевых игр, совместное решение проблем).

Для решения воспитательных и учебных задач преподавателем могут быть использованы следующие интерактивные формы:

- Круглый стол (дискуссия, дебаты)
- Мозговой штурм (брейнсторм, мозговая атака)
- Деловые и ролевые игры
- Case-study (анализ конкретных ситуаций, ситуационный анализ)
- Мастер класс

В данных методических рекомендациях предложены к рассмотрению ведущие интерактивные формы обучения. Существуют и другие виды интерактивного обучения (методики «Займи позицию»,

«Дерево решений», «Попс-формула», тренинги, сократический диалог, групповое обсуждение, интерактивная экскурсия, видеоконференция, фокус-группа и др.), которые можно использовать в процессе обучения студентов. Кроме того, преподаватель кафедры может применять не только ныне существующие интерактивные формы, а также разработать новые в зависимости от цели занятия, т.е. активно участвовать в процессе совершенствования, модернизации учебного процесса.

Следует обратить внимание на то, что в ходе подготовки занятия на основе интерактивных форм обучения перед преподавателем стоит вопрос не только в выборе наиболее эффективной и подходящей формы обучения для изучения конкретной темы, а открывается возможность сочетать несколько методов обучения для решения проблемы, что, несомненно, способствует лучшему осмыслению студентами. Представляется целесообразным рассмотреть необходимость использования разных интерактивных форм обучения для решения поставленной задачи.

Принципы работы на интерактивном занятии:

- занятие – не лекция, а общая работа.
- все участники равны независимо от возраста, социального статуса, опыта, места работы.
- каждый участник имеет право на собственное мнение по любому вопросу.
- нет места прямой критике личности (подвергнуться критике может только идея).
- все сказанное на занятии – не руководство к действию, а информация к размышлению.

Классификация интерактивных методов обучения

Самая общая классификация делит активные методы на две большие группы: индивидуальные и групповые. Более подробная включает такие группы:

- Дискуссионные.
- Игровые.
- Тренинговые.
- Рейтинговые.

Методы и приемы активного обучения.

В процессе обучения педагог может выбирать как один активный метод, так и использовать комбинацию нескольких. Но успех зависит от системности и соотношения выбранных методов и поставленных задач.

Алгоритм проведения интерактивного занятия предусматривает следующие этапы

1. Подготовка занятия;
2. Вступление;
3. Основная часть;
4. Выводы (рефлексия).

Рассмотрим самые распространенные методы интерактивного обучения:

Метод «Круглого стола». Важной задачей при организации «круглого стола» является:

- обсуждение в ходе дискуссии одной-двух проблемных, острых ситуаций по данной теме;
- иллюстрация мнений, положений с использованием различных наглядных материалов (схемы, диаграммы, графики, аудио-, видеозаписи, фото-, кинодокументы);
- тщательная подготовка основных выступающих (не ограничиваться докладами, обзорами, а высказывать свое мнение, доказательства, аргументы).

При проведении «круглого стола» необходимо учитывать некоторые особенности:

а) нужно, чтобы он был действительно круглым, т.е. процесс коммуникации, общения, происходил «глаза в глаза». Принцип «круглого стола» (не случайно он принят на переговорах), т.е. расположение участников лицом друг к другу, а не в затылок, как на обычном занятии, в целом приводит к возрастанию активности, увеличению числа высказываний, возможности личного включения каждого учащегося в обсуждение, повышает мотивацию учащихся, включает невербальные средства общения, такие как мимика, жесты, эмоциональные проявления.

б) преподаватель также располагался в общем кругу, как равноправный член группы, что создает менее формальную обстановку по сравнению с общепринятой, где он сидит отдельно от студентов они обращены к нему лицом. В классическом варианте участники адресуют свои высказывания преимущественно ему, а не друг другу. А если преподаватель сидит среди студентов, обращения членов группы друг к другу становятся более частыми и менее скованными, это также

способствует формированию благоприятной обстановки для дискуссии и развития взаимопонимания между преподавателем и студентами.

Основную часть «круглого стола» по любой тематике составляют дискуссия и дебаты.

В проведении дискуссии используются различные организационные методики.

Методика «вопрос – ответ». Данная методика – это разновидность простого собеседования; отличие состоит в том, что применяется определённая форма постановки вопросов для собеседования с участниками дискуссии-диалога.

Процедура «Обсуждение вполголоса». Данная методика предполагает проведение закрытой дискуссии в микрогруппах, после чего проводится общая дискуссия, в ходе которой мнение своей микрогруппы докладывает ее лидер и это мнение обсуждается всеми участниками.

Методика клиники. При использовании «методики клиники» каждый из участников разрабатывает свой вариант решения, предварительно представив на открытое обсуждение свой «диагноз» поставленной проблемной ситуации, затем это решение оценивается как руководителем, так и специально выделенной для этой цели группой экспертов по балльной шкале либо по заранее принятой системе «принимается – не принимается».

Методика «лабиринта». Этот вид дискуссии иначе называют методом последовательного обсуждения, он представляет собой своеобразную шаговую процедуру, в которой каждый последующий шаг делается другим участником. Обсуждению здесь подлежат все решения, даже неверные (тупиковые).

Методика эстафеты. Каждый заканчивающий выступление участник может передать слово тому, кому считает нужным.

Свободно плавающая дискуссия. Сущность данного вида дискуссии состоит в том, что группа к результату не приходит, но активность продолжается за рамками занятия. В основе такой процедуры групповой работы лежит «эффект Б.В. Зейгарник», характеризующийся высоким качеством запоминания незавершенных действий, поэтому участники продолжают «домысливать» наедине идеи, которые оказались незавершенными.

Эффективность проведения дискуссии зависит от таких факторов, как:

- подготовка (информированность и компетентность) студента по предложенной проблеме;
- семантическое однообразие (все термины, дефиниции, понятия и т.д. должны быть одинаково поняты всеми учащимися);

- корректность поведения участников;
- умение преподавателя проводить дискуссию.

Мозговой штурм - это:

- новаторский метод решения проблем;
- максимум идей за короткий отрезок времени;
- расслабление, полет фантазии, самоудовлетворение (чем неожиданнее идея, тем лучше, нужны необычные, самые "дикие" идеи);
- отсутствие какой-либо критики (любые оценки идеи откладываются на более поздний период);
- это развитие, комбинация и модификация как своих, так и чужих идей.

Для активизации процесса генерирования идей в ходе «штурма», рекомендуется использовать некоторые приемы:

- инверсия (сделай наоборот)
- аналогия (сделай так, как это сделано в другом решении)
- эмпатия (считай себя частью задачи, выясни при этом свои чувства, ощущения)
- фантазия (сделай нечто фантастическое)

Гипотезы оцениваются по 10 балльной системе, и выводиться средний бал по оценкам всех экспертов.

Цель мозгового штурма – создать новые идеи, получить лучшую идею или лучшее решение, а так же поиск как можно более широкого спектра направлений решения задачи.

Современная педагогика богата целым арсеналом интерактивных подходов, среди которых можно выделить следующие:

- творческие задания;
- работа в малых группах;

- интерактивная экскурсия;
- видеоконференция;
- социально-психологический тренинг;
- фокус группа;
- метод портфолио;
- метод проектов;
- сократический диалог;
- групповое обсуждение;
- метод «Дерево решений»;
- метод «Попс-формула» и д.р.

Интерактивные формы и методы обучения способствуют созданию ситуаций успеха, что является мощным стимулом для учащихся. Разумное сочетание репродуктивных и творческих методов, приводящих учащихся к удивлению, любознательности, увлечению учащихся каким-то изучаемым материалом – это залог успеха на уроке. Удельный вес интерактивных методов обучения в школе в настоящее время повышается, поэтому надо хорошо знать формы и методы интерактивной работы, уметь использовать различные дидактические средства, разрабатывать и внедрять развивающие дидактические приёмы, использовать все имеющиеся методы мотивации и стимулирования учащихся. Мотивация – основное условие интерактивного обучения.

Использование интерактивных форм в процессе обучения, как показывает практика, снимает нервную нагрузку обучающихся, дает возможность менять формы их деятельности, переключать внимание на узловые вопросы темы занятий.

ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ АҚЫЛ ОЙЫН ДАМЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Назымшаева Роза Багеновна

ШҚО, Өскемен қаласы

"Монтессория" балалар интеллектуалды және шығармашылық

дамыту орталығы "жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

Тәрбиеші

Психикалық даму - бұл мектеп жасына дейінгі баланың болашақ өміріндегі жалпы психикалық дамуының орталық бөлігі болып табылатын іргелі білім. Өз кезегінде психикалық даму – танымдық қызығушылықты, білім мен дағдыны қалыптастыруға бағытталған күрделі процесс. Ойын, атап айтқанда дидактикалық ойын балалардың қоғамдық өмір құбылыстарына, табиғатқа, қоршаған дүние заттарына дұрыс көзқарасын қалыптастырады және Отан туралы, әр түрлі кәсіп пен ұлт өкілдері туралы білімдерін жүйелейді және тереңдетеді. Дидактика туралы ұғым. Дидактика - бұл ежелгі грек сөзі, яғни didaktikos - үйретуші, didaskalos- мұғалім деген ұғымды білдіреді. Дидактика - білім беру мен оқытудың теориялық және әдістемелік негіздерін зерттейтін педагогика ғылымының саласы. Дидактика білім беру мен оқытудың мазмұнын, оқыту принциптерін, оқытуды ұйымдастыру әдістерін және формаларын қарастырады. Дидактиканың негізінде жеке пәндерді оқыту ерекшеліктері де зерттеледі. Дидактиканың ғылыми негізін салған чех педагогы Ян Амос Каменский (1592-1670). Оның «Ұлы дидактика» кітабында (1632) оқытудың мақсаты, әдістері мен принциптері және сынып сабақ жүйесі баяндалған. XVII ғ. швейцар педагогы Иоганн Генрих Песталоцци (1746-1827) дамытып оқыту принциптерінің жүйесін дәлелдеді, бастауыш білім беру әдістерінің негізін жасады. XIX ғ. неміс педагогы Фридрих Вильгельм Адольф Дистервек (1790 -1966) дамытып оқыту дидактикасын баяндады. Оқыту процесінде 4 түрлі ережелерді қолдана білуді атап көрсетті: көрнектілік, еліктіргіштік, жігерлілік, оқушылардың дербес ерекшеліктерін ескеру, жақыннан қашыққа, оңайдан күрделілікке көшу т.б.

К.Д. Ушинский Ресейде орыс дидактикасының дамуына игі әсерін тигізді, ал кеңес өкіметі жылдарында Н.К.Крупская, П.П. Блонский, С.Т.Шацкий т.б. үлкен үлес қосты. Белгілі педагог ғалымдардың Б.П.Есипов. М.А.Данилов, Л.В.Занков, М.Н. Скаткин т.б. оқыту мәселелері жөніндегі еңбектері жарияланды. Олар оқыту принциптерінің жүйесін, оқытуды ұйымдастырудың әдістері мен

формаларын дәлелдеді. Педагогика ғылымының «Дидактика» саласында белгілі қазақ педагог-ғалымдары, ағарту ісінің кайраткерлері Ыбырай Алтынсарин, Мағжан Жұмабаев, Ахмет Байтұрсынов, Мыржақып Дулатов, Жүсіпбек Аймауытов, Шарапи Әльжанов т.б. өз уақыттарында шығармашылықпен еңбектеніп, бірсыпыра үлестерін қосты.

Ғалым А.Едігенова бойынша баланың бүкіл өмір бойында оның даму үрдісі жүреді. Даму үрдісінде баланың таным белсенділігі арта түседі. 6 жастағы балалар заттарды түріне, түсіне, көлеміне қарап ажырата бастап, олардың құрлысын, пайдалану тәсілдерін білгісі келеді. Күнделікті өмір барысында бала шындық дүниенің құбылыстарымен заттарын анықтай білуге, адам баласының жинақтаған бай тәжірибесін үйренуге талаптанады.

Дидактикалық ойындар оның аты айтып тұрғандай, баланың ақыл ойын дамытып, таным түсініктерді ажыратудағы әдістердің бірі. Дидактикалық ойындар дегеніміз оқыту мақсатын жүзеге асыруға арналған ойындар. Дидактикалық ойындар оқушының байқампаздық, елестету, есте сақтау, сөйлеу, ойлау қабілеттерін, сенсорлық бағдарын дамытады. Ойын барысында балалар да жаңа білім мен әдістерді үйрену керек екенін түсінеді. А.Құнанбаев айтқан: «Балалар өздігінен кішкентай кезінен оқуға ұмтылмайды. Балаларды білімге деген құштарлығы артқанша оларды күштеп тарту арқылы үйрету керек деп» Ойын барысына қызыққан бала, ол өзі де үйреніп жатқанын байқамай да қалады, бірақ та бала іс-қимылдарды қайта құрылымдаған кезінде қиналады (автодидактизм құбылысы). Ойын барысында бала өзінің қолынан келетінін жасауға ұмтылады. Дидактикалық ойын - бұл оқу құралдарымен немесе оқу іс-әрекеті барысында қолданылатын әдіс емес. Дидактикалық ойын көп жоспарлы, қиын педагогикалық құбылыстар, ол балаларды ойын әдісі арқылы үйрету болып табылады, білім беру нысаны және өзіндік ойын ойнау, балаларды жан-жақты дамыту болып табылады. Дидактикалық ойын, ойын әдісі ретінде екі жақты қарастырады. Ойын-оқу іс-әрекеттері. Бұл ойында басты рөлді педагог басқарады, педагог әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолданып, ойын жағдайын туғызады, жарыс элементтерін қолданады. Педагог ойын барысында тек қана ойнатып қоймайды балаларға белгілі бір білімді береді, ойнау дағдыларын қалыптастырады. Дидактикалық ойындар математикада, тіл дамытуда, қоршаған ортамен таныстыруда, сенсорлық мәдениетін дамытуда қолданылады. Педагог бұл жерде оқытушы да, ойын ойнаушы ретінде де болады. Ол ойнауды үйретеді, ал балалар ойнай жүріп үйренеді. Егер де оқу барысында қоршаған орта туралы білімдерін дамыту тереңдетілсе, дидактикалық ойында балаларға тапсырмалар жұмбақ ретінде, ұсыныстар, сұрақтар ретінде қолдануға болады. Дидактикалық ойын жеке ойын қызметі осы ойын әрекетін сезіну ретінде қарастырылады.

Дидактикалық ойын дербес ойын әрекеті ретінде осы процесті сезінуге негізделген. Балалар ойынға, ережелерге қызығушылық танытса, осы ережелерді олар меңгерсе ғана дербес ойын әрекеті жүзеге асады. Ойынның мазмұны оған жақсы таныс болса, бала қашанға дейін оған қызығушылық таныта алады? Бұл жұмыс процесінде тікелей дерлік шешуді қажет ететін мәселе. Балалар ойындарды жақсы көреді, олар рахаттанып ойнайды. Мұны балаларға ережелері белгілі халық ойындары дәлелдей алады: «Бояулар», «Жасырынбақ», т.б.

Әрбір мұндай ойынның әрекетке деген қызығушылығы бар. Мысалы, «Бояулар» ойынында түсті таңдау керек. Әдетте балалар өздерінің сүйікті және ертегі түстерін таңдайды: алтын, күміс. Түсті таңдаған бала жүргізушіге жақындап, құлағына бояудың атын сыбырлайды. «Бір аяқпен жол бойымен жүр», - дейді жүргізуші ойыншылардың арасында жоқ бояуды атаған адамға. Мұнда балаларға арналған қаншама қызықты ойын әрекеттері бар! Сондықтан балалар үнемі осындай ойындарды ойнайды. Оқу процесінің мәселесі – балалардың өз бетінше ойнауында, олар дамып келе жатқанда өздері ұйымдастыра алуы, қатысушылар мен жанкүйерлер ғана емес, сонымен қатар әділ қазылар болуы. Оқыту процесінде ары қарай жылжи отырып, ойындарды тек техникалық бағытты ғана емес, эстетиканың жаңа бояуын қосатын, адамгершіліктің бейнелі ұғымдарын ашатын және басқа да ережелерді қамтитын ережелердің санымен толықтыру арқылы күрделендіру қажет.

Дидактикалық ойындар – тұлғаны жан-жақты дамыту құралдарының бірі. Дидактикалық ойындардың көмегімен балалар өз бетінше ойлауға, алған білімдерін берілген тапсырмаға сәйкес әртүрлі жағдайда пайдалана білуге үйренеді. Көптеген дидактикалық ойындар балаларды ақыл-ой операцияларында бар білімді ұтымды пайдалануға шақырады: қоршаған дүниенің заттары мен құбылыстарынан өзіне тән белгілерді табу, салыстыру, топтау, белгілі бір критерийлер бойынша заттарды жіктеу, дұрыс қорытындылар, жалпылау. Балалардың ойлау белсенділігі – берік, терең білім алуға, ұжымда саналы қарым-қатынас орнатуға саналы қатынастың басты алғышарты.

Дидактикалық ойындар балалардың сөйлеуін дамытады: сөздік қорлары толығады және белсендіріледі, дыбыстарды дұрыс айту қалыптасады, байланыстырып сөйлеу дамиды, өз ойын дұрыс жеткізе білуге дағдыланады. Көптеген ойындардың дидактикалық тапсырмалары балаларды өз бетінше қарапайым әңгіме құрастыруға үйрететіндей етіп құрастырылған. Көптеген ойындар процесінде ойлау мен сөйлеуді дамыту ажырамас байланыста жүзеге асады. Балалар ойында, даулы мәселелерді шеше отырып, сөйлескенде сөйлеу белсендіріледі.

Кішкентай балалармен жұмыс жасауда дидактикалық ойындардың негізгі мазмұны балалардың мәдени-гигиеналық дағдыларды, мінез-құлық мәдениетін сіңіру болып табылады. Бұл белгілі практикалық ойындар: «Қуыршақты ұйықтат», «Қуыршақтың таңғы ас», «Қуыршақты серуендеуге киіндірейік» және т.б. гигиеналық дағдылар, мінез-құлық нормалары, осылайша оларда жағымды ойын қарым-қатынастары қалыптасады. Ойын кезіндегі балалардың мінез-құлқын бақылай отырып, біз баланы оның іс-әрекеті арқылы аша аламыз.

Кеңес үкіметі психологтары Л.С. Выготский және А.В. Запорожецтер үлкен мектепке дейінгі жаста баланың ситуациялық мінез-құлықтан әлеуметтік нормалар мен талаптарға бағынатын әрекеттерге ауысатынын және соңғысына өте эмоционалды болатынын бірнеше рет атап өтті. Бұл кезеңде бала мен ересек адам арасындағы қарым-қатынастың когнитивті түрінің орнына тұлғалық тип алдыңғы орынға шығады, оның ортасында адами қарым-қатынасқа қызығушылық тұрады. Үлкен жастағы мектеп жасына дейінгі бала өзінің мінез-құлқында ересектерге нені ұнататынын және нені ұнатпайтынын жалпы дұрыс біледі және оның іс-әрекетінің сапасын және оның жеке қасиеттерін жеткілікті түрде адекватты түрде бағалайды.

Мектеп оқушылары дидактикалық ойындарға материал жасау кезінде кейбір еңбек дағдыларын меңгереді. Егер балалар ойынға атрибуттарды өздері дайындаса, онда олар оларға мұқият қарайды. Сонымен, балалармен дайын (зауыттық) ойындармен қатар жұмысқа пайдалы материалдарды пайдалануға болады. Сонымен қатар, алғашқы еңбексүйгіштікке, еңбек өнімін құрметтеуге тәрбиелеудің жақсы жолы.

Дене тәрбиесі. Ойын жағымды эмоционалды көтерілуді тудырады, сізді жақсы сезінеді және сонымен бірге жүйке жүйесінде белгілі бір кернеуді қажет етеді. Ойын кезіндегі балалардың физикалық белсенділігі баланың миын дамытады. Әсіресе, дидактикалық ойыншықтары бар ойындар маңызды болып табылады, олардың барысында қолдың ұсақ бұлшықеттері дамып, күшейеді, бұл балалардың психикалық дамуына, баланың қолын жазуға, бейнелеу әрекетіне дайындауға, яғни болашақ мектептегі оқуға дайындайды.

Тәуелсіз еліміздің білім беру жүйесінде болып жатқан оң өзгерістер қоғамның жас ұрпақ тәрбиесі үшін жауапкершілігі терең сезіліп отырған бүгінгі таңда оқу – тәрбие үрдісінің тиімділігін арттыру бағытында барлық мүмкіндіктер мен ресурстарды пайдалануды көздейді. Дегенмен оқу – тәрбие үрдісінің барлық мүмкіндіктері толық қолданыс таппай келеді. Тәрбиенің осындай сирек қолданылатын құралдарының бірі - ойын.

Мектеп жасына дейінгі балалардың белсенділігін арттырудағы ойынның мектепке дейінгі негізгі әрекеті – ойын десек, оқу – тәрбие үрдісінде олар біртіндеп ойын әрекетінен оқу (таным) әрекетін орындауға бейімделуі тиіс. Ол сабақ барысында пайдаланылатын дидактикалық ойындар арқылы жүзеге асырылады. Дидактикалық ойындар арнайы мақсатты көздейді және нақты міндеттерді шешеді. Ойынның мақсаты бағдарламада анықталған білім, білік, дағдылар жайында түсінік беру, оларды қалыптастыру, тиянақтау және нақтылау немесе тексеру сипатында болып келеді. Ойынның міндеті баланың қызығушылығын оятып, белсенділігін арттыру мақсатында іріктеліп алынған нақты мазмұнмен анықталады.

Әдістемелік әдебиеттерде берілген және педагогтардың тәжірибесінде пайдаланылып жүрген дидактикалық ойындар өте көп. Алайда, олардың барлығы бірдей бүгінгі күннің талаптарынан туындап отырған білім мазмұнының өзгерістеріне, сондай – ақ балалардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне сәйкес келе бермейді. Сондықтан ғылыми тұрғыда негізделген дидактикалық ойындар түрлерін сұрыптап, ой елегінен өткізе отырып, ойындар жүйесін және оларды пайдалану әдістемесін ұсыну – бүгінгі таңдағы қажеттіліктердің біріне саналады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда дидактикалық ойындарды қолдану оқу процесінің нәтижесі өз деңгейіне жетпей отыр. Себебі мектеп алды даярлық топта жас ерекшелігіне сай балалардың ойынға қанағаттанарлық деңгейінің төмен болуы. Яғни, бала үшін ойын оның - ең бірінші жұмысы. Сол себепті баламен жұмыс жасаудың ең тиімдісі – ойын. Ойын

арқылы балалардың қабілеттерін, ой-өрісін, танымын дамытуға болады. Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда ойындарды математикаға қызығушылығын арттыру мақсатында, математикалық білімдер беру жолын дидактикалық ойындар арқылы дамытуды тиімді деп таптық.

АҚПАРАТТЫ–КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ҚОЛДАНУ

Муслим Айгуль Муслимқызы
Жамбыл облысы, Меркі ауданы
Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп лицейі
Бастауыш сынып мұғалімі

Қоғамның бүгінгі басты бағыттарының бірі – білім беру үрдісін ақпараттандыру. Білімді ақпараттандыру, әсіресе оның алғашқы баспалдағын мектепте енгізу – қоғамда ақпараттандырудың негізгі шарты.

Академик Александр Петрович Семеновтың пікірінше **“Заманауи мектептің басты мақсаты - адамдарды ақпараттық әлемде өмір сүруге үйрету”**. Бұл әрбір мұғалімнің жадында болуы тиіс. Болашақта бастауыш сынып оқушысы сапалы білім алуы тиіс десек, онда оқу процесінде оқытудың заманауи технологиялар және техникалық құралдарын тиісінше қолдану қажет екендігі белгілі. Дегенмен мектептің білім сапасы білікті мұғалімге де тәуелді. Бұл тәуелділік бастауыш сынып мұғалімдеріне үлкен жауапкершілік талап етіледі. Бастауыш сынып мұғалімдерінің мақсаты – балаларға оқу мен жазуды үйрету ғана емес қазіргі өзгермелі ақпаратқа толы заманда баланың рухани дамуы мен жақсы қасиеттерін болашақта оқу іс-әрекетіне үйрету болып табылады.

Қазіргі уақытта жаңа заманауи технологиялардың бірі ақпаратты – коммуникациялық технологиясы болып табылады (АКТ). Бүгінгі күндерде балалар кішкентай кезінен әр түрлі цифрлық құралдардың арасында өсіп келе жатыр. Бірінші класқа келгенде-ақ компьютермен жұмыс істей алатындарын мақтанышпен айтады. Әрине баланың жұмыс істеп отырғаны – ойындар. Балаларға бірінші сыныптан оқу, жазу, санаумен қатар цифрлық техниканы оқыту дұрыс деп ойлаймын. Себебі ол күнделікті өмірінде кездесіп жатқан дүние. Ақпараттың үлкен ағымы, жарнамалар, телеарналарда ақпараттық технологияның қолданылуы, компьютерлік ойын орындарының, электрондық ойыншықтардың және автоматтандырылған техниканың көбеюі бала тәрбиесіне әсер етеді. Теледидардың тілін түсінбесе де суреттен көп нәрсені ұға біледі. Сондай-ақ, мектептің интерактивті тақтамен қамтамасыз етілуі, оны орынды пайдалана білу, сабақ мақсатына сәйкес сабақты түрлендіріп, мазмұнын ашып, қоршаған ортаны танып-білуіне әсер етеді. Бұл әрине мектептің бормен сызып жазатын грифельді тақтасын сырып тастау деген сөз емес.

Бастауыш сыныпта ақпараттық технологияны қолдану мұғалімге оқу процесін жаңаша ұйымдастыруға көмектеседі, жаңалап түрлендіріп сабақты қызығырақ етіп өтуге ықпал етеді.

Сабақты жаңалап түрлендіріп өту:

- білім беру нәтижесін күшейтеді;
- материалды меңгеру сапасын жоғарлатады.

«Қазіргі заманда жас ұрпаққа ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру, өте қажет» деп Елбасы атап көрсеткендей, ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану білім берудің бір шарты деп түсінген жөн. Ақпараттық технологияны оқыту үрдісінде қолданылатын жаңа түрдегі құрал белсенді экран – интерактивті тақта болып табылады. Интерактивті тақта арқылы жұмыс жасау қазіргі заман талабы.

Интерактивті тақта – бұл болашақ ұрпақтың жан – жақты білім алып, сауаттылыққа жол ашатын бірден – бір құрал. Бұл құралдың сырын ашатын ActivInspire бағдарламасы құрылған. Тақтаны қолдану барысында мұғалім бұрынғыдай көрнекі құралдар дайындау кезінде қиыншылықтарға кездеспейді, оның орнына алдын – ала дайындалған сабағын ұсынады және уақыт үнемдей алады.

ActivInspire бағдарламасы сабақты қызықты және динамикалық түрде мультимедиялық құралдар көмегімен оқушылардың қызығушылықтарын тудыратындай оқытуға мүмкіндік береді.

Бүгінгі таңда интерактивті тақтада жұмыс жасау үшін қолданып жүрген бағдарламалардың бірі – ActivInspire бағдарламасы. Бұл бағдарламаның көптеген мүмкіндіктері оқытушының оқу – тәрбие үрдісіндегі жұмысын жеңілдетеді.

Осы бағдарлама арқылы сабақты түсіндіру барысында мұғалім тақта алдында тұрып, бір мезетте мәтіндік, аудио, бейне құжаттарды DVD және Интернет ресурстарын қолдана алады.

Интерактивті құралдарды сабаққа пайдаланғанда дидактикалық бірнеше мәселелерді шешуге көмектеседі:

- Пән бойынша базалық білімді меңгеру;
- Алған білімді жүйелеу;
- Өзін – өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;
- Жалпы оқуға деген ынтасын арттыру;
- Оқушыларға оқу материалдарымен өздігінен жұмыс істегенде әдістемелік көмек беру.

Сан алуан арнайы әрекеттерге толы жаңа сабақтар жасау және оқуды бағалау тапсырмаларын жеке оқушылармен, топтармен және барлық оқушылармен қолдануға мүмкіндік береді.

ActivInspire – жақсы, толық түрде біріктірілген интерактивті технология. Осы бағдарламадағы тақтамен жұмыс істеуді үйретуді де өзі жүзеге асырады.

Тақтамен жұмыс істеуде негізінен екі сұрақ туындайды:

1. біріншісі тақтаны не үшін пайдалануға болады?
2. екіншісі қалай пайдалануға болады?

Не үшін пайдаланылады дегенде:

- үйреншікті тақтадағы жұмыстың бәрін де орындауға болады, тек сабақтың темпі, оқушыларға әсері өзгереді;
- жазуға, сызуға, өшіруге, сызбалар жасауға болады;
- жазба, сызбаларды сақтап қойып, келесі сабақтарға, басқа топтарда пайдалануға болады;
- сабақ жазылған флипчартқа фильм, суреттер және дыбыстар қосуға болады;
- қажеттілікке қарай флипчартты дереу өзгертуге болады;
- қарапайым құрал – жабдықтарды пайдалану арқылы оқушылардың сабаққа қызығушылығын арттыруға болады дейміз.

Екінші сұраққа көшетін болсақ, алдымен тақтаға калибровка жасап тұру керектігін айту керек, қаламның қызметі компьютердегі тінтуірдің қызметімен бірдей.

Менің бүгінгі баяндамада осы интерактивті тақтамен жұмыс жасауға арналған ActivInspire бағдарламалық қамсыздандыруының мүмкіндіктерін тиімді қолдануға, түрлі флипчарттар дайындауға нұсқау болатын және флипчартты дайындау әдістемесі баяндалған қосымшадан тұрады. Флипчарт – қажетті беттер санынан тұратын негізгі жұмыс аумағы болып табылады.

Осы аталған бағдарлама бойынша «Тұңғыық сандықша», «Сиқырлы сия», «Сиқырлы айна», «Флипчарттардағы контейнерлерді пайдалану» үлгелерін көрсеткім келеді. Олар қосымшада беріледі.

1. Математика пәні бойынша «Кестелік қосу» тақырыбы «Тұңғыық сандықша»
2. Ана тілі пәні бойынша «Дауысты және дауыссыз дыбыстар» «Тұңғыық сандықша», «Үйшік» ертегісіне «Сиқырлы айна» қолдану
3. Дүниетану пәні бойынша «Жабайы және үй жануарлары» «Флипчарттардағы контейнерлерді пайдалану»

Сонымен қатар АКТ оқу процесінде жөнімен қолдану қажет. Төмендегідей олқылықтардың болдырмауына жол берілмеуі тиіс.

АКТ қолдану кезіндегі кездесетін олқылықтар

- Интербелсенді тақтада жасалған материал жақсы көріну үшін қараңғылықты қолдану қажет (толықтай немесе жартылай)
- Мәліметпен жұмыс жасу үшін көзге едәуір күш салу қажет. Презентация көлемі ұлғайған сайын көзге де ауырлық түсе бастайды. Медициналық көзқарас тұрғысынан алғанда бұл нәрсенің дұрыс болуы екіталай.
- Техника жұмыс жасамай, жарық өшіп қалуы да бек мүмкін сондықтан мұғалім ескіше тақтамен жұмыс жасауға жүгінуі мүмкін.
- Мультимедиялық құрал жабдықтардың құны қымбат болады. Мектептер өздеріне қымбат құрылғыларды сатып ала алмайды.
- Интернеттен алынған, ешқандай тексерістен өтпеген мәліметтерде қателіктер болуы мүмкін.

- Берілген уақыт көлемі тым аз (Бірінші сыныпта тақтамен жұмыс жасау уақыты 7-10 мин)

«Ел ертеңі – білімді ұрпақ» демекші, оқушы білімді, адамгершілігі мол, мәдениетті етіп, заман талабына сай тәрбие беру ісінде әрбір ұстаз тынбай еңбек етіп, үнемі ізденісте болу керек. Жолда кездесетін қиыншылықтардан қорқпау керек, қиыншылықтар бар жерде шешуші жолдар болады, ал шешуші жолдардың бірі нәтижеге әкеледі деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Зарина Е. С. Учебный фильм о загадке свойства Перетащить копию программы ActivInspire. Элементы сложной презентационной техники ActivInspir.
2. Бирюкова Ю. В. «Использование ИКТ на уроках в начальной школе по» <http://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/okruzhayushchii-mir>
3. «Использование информационных технологий на уроках в начальной школе» <http://firsschool.ucoz.ru/load/1-1-0-2>

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ЖЫЛДАМ ОҚУДЫ ҮЙРЕТУ

Байназарова Гулжан Сейтхановна
Жамбыл облысы, Меркі ауданы
Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп лицейі
Бастауыш сынып мұғалімі

Оқушылардың оқу материалын сәтті игеру үшін жылдам оқудың маңыздылығы және жылдам оқуға негізделген семантикалық оқудың қалыптасқан дағдысы барлық тәрбиелік және пәндік әрекеттердің негізі болып табылады. Семантикалық оқу арқылы өздігінен білім алу, іздену, материалды тез меңгеру секілді қасиеттер қалыптасады.

Оқушының өмірі өзінің қанықтылығы мен жүктемесі бойынша ересек адамның өмірінен айтарлықтай ерекшеленбейді. Оқушының күнделікті кестесінде үйірмелер мен секцияларды есептегенде көптеген сабақтар бар. Мұндай жағдайларда мәтіндерді түсіну және кейіннен есте сақтау арқылы жылдам, ұтымды оқу дағдысы уақытты айтарлықтай үнемдейді.

Оқушыларды жылдам оқуға үйретудегі ең басты қағидасы -жылдам оқу дағдыларын игеру нәтижесінде оқушының танымдық жағдайларының тиімдірек іске асуына көмектесу. Әр оқушының жеке тұлға екенін есте ұстаған жөн, сондықтан олардың оқуын түзету жолдары сан түрлі.

Тандаудың өзектілігі келесі факторлармен анықталады:

диагностикалық фактілерге сүйене отырып, оқушылардың оқу жылдамдығы төмен, олар оқу кезінде қателіктер жібереді: әріптерді, буындарды өткізіп жібереді, ауыстырады, қайта реттейді, аяқтайды, аяқтамайды, сөздердің дыбыстық құрамын бұрмалайды – бұл көп жағдайда оқушыларға оқуды түсінуді қиындатады.

Стандартты түрде баяу оқудың 5 негізгі себебі бар:

- артикуляция (еріннің, тілдің, біреудің жақ сүйегінің, оқу процесіне қатысатын басқа мүшелердің қозғалысы);
- регрессиялар (оқу кезінде көздің кері қозғалысы);
- "мен аз көремін-баяу оқимын" (айқын көріністің кішкентай нүктесі). Баяу оқитын оқушы бір көзқараста 8-12 таңбаны (әріптерді) көреді. Жылдам оқуды меңгерген ол бірнеше сөзді көреді (20 таңбадан) және оларды бірден қабылдайды;
- әлсіз назар;
- оқу кезінде жоспардың болмауы.

Оқушы үшін маңызды дағды — бұл мәтіннің мазмұндық тереңдігін игерудің жоғары деңгейімен ақпаратты тиімді түсіну қабілеті. Бұл дағды әсіресе орта мектепте оқитын пәндер бойынша материал көлемді болған кезде сұранысқа ие болады. Сондықтан бірінші сатыдағы мектепте жылдам оқуды оқыту технологияларын енгізу ақталады. Жылдам оқу дағдыларын игере отырып, болашақ жоғары сынып оқушысы Оқу ақпаратының күрт өскен көлемін ауыртпалықсыз бағдарлай алады, бұл білім берудің жаңа сатысына көшу кезінде білім алушылардың сәтті бейімделуінің шарттарының бірі.

Жылдам оқу - бұл үлкен мәтіндік ақпаратты тез игеру мүмкіндігі ғана емес. Даму процесі оқу жылдамдығына да байланысты. Оқу барысында жедел жады мен зейіннің тұрақтылығы жақсарады. Бұл екі көрсеткіш, өз кезегінде, оқушының ақыл-ой қабілетіне байланысты. Сондықтан жылдам оқу дағдысы бастауыш мектепте қалыптасуы керек.

Оқыту принциптері:

- сана, шығармашылық белсенділік, Тәуелсіздік принципі
- мұғалімнің рөліндегі бала;
- көрнекілік принципі, нақты және абстрактілі, ұтымды және эмоционалды, репродуктивті және өнімді жылдам оқуды оқыту, көру және есту жадын жақсарту, кешенді тәсілдің көрінісі ретінде;
- оқытуды өмірмен байланыстыру принципі;
- жұмыстың жаңа түрлерін үнемі іздеу және технологияны жетілдіру.
- Жылдам оқуды үйренудің ең маңызды принциптерінің бірі-баланы үнемі өз мүмкіндіктерінің шегінде ұстау.
- практикалық: жаттығулар, графикалық жазбаларды орындау;

Оқыту әдістері мен дағдылары:

- ауызша: әңгіме, түсіндіру, жаттығу, оқу, ынталандыру;
- көрнекі: демонстрация;
- аналитикалық: бақылау, салыстыру, интроспекция.
- Бұл бағдарлама практикамен тығыз теориялық байланысты қамтиды.
- Бағдарламаны орындаудың маңызды аспектісі сабақтарда қолайлы жағдайларды қамтамасыз ету болып табылады.

Болжалды нәтиже:

- ✓ оқу жылдамдығын арттыру;
- ✓ материалды есте сақтау техникасын игеру, есте сақтау сапасын жақсарту және оқуды түсіну;
- ✓ жоғары психикалық функцияларды белсендіру;
- ✓ көру өрісін кеңейту;
- ✓ ұтымды оқу алгоритмін игеру.

Жұмыс нәтижелері

- ✓ зейіннің шоғырлануы мен таралуының жоғары деңгейі;
- ✓ есте сақтауды дамыту: көру, есту, мотор, фотографиялық, логикалық және басқалар;
- ✓ екі жарты шарды синхрондау;
- ✓ көру өрісін кеңейту;
- ✓ оқу жылдамдығын арттыру;
- ✓ ойлауды жетілдіру;
- ✓ артикуляция мен моториканы дамыту.

Білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

Осы бағдарлама бойынша оқыту нәтижесінде білім алушылар:

- ✓ үй тапсырмасын орындау уақытын қысқартады;
- ✓ оқу жылдамдығын арттырады;
- ✓ мәтінді есте сақтау жылдамдығы мен сапасын арттырады;
- ✓ өлеңдерді оңай есте сақтауды үйренеді;
- ✓ күндерді, ережелерді, анықтамаларды, сөздік сөздерді тез есте сақтауды үйренеді;
- ✓ тезірек ойлауды үйренеді;

Сондай-ақ, зейінді жаттықтыратын жаттығуларға "үлкен және кіші сандар" жаттығуы жатады. Бұл ешқашан шаршатпақ емес, сіз бір суретті шексіз рет қолдана аласыз, кейде тікелей немесе кері тәртіпте жұмыс жасай аласыз. Бұл жаттығу ретінде 1-ден 99-ға дейінгі сандарды табу керек.

- ✓ Бұл жаттығудың ерекшелігі неде? Барлық сандар әр түрлі қаріппен жазылған, олар әр түрлі мөлшерде және оқушының миы бұл жаттығуды орындау үшін өте тез қалпына келуі керек. Жалпы, ми тез бейімделеді. Ол жылдам ауысу үшін жаттығады. Оқушы қаріптің сипаттамалары — ені, биіктігі, сызбасы, көлбеу бұрышы өзгеретінін түсінеді және дұрыс жауап берудің жалғыз критерийі — жазу формасы (біреуі осылай жазылады, екеуі де жазылады).
- ✓ "Түрлі-түсті сандар" жаттығуы. "Үлкен және кіші сандардың" бір нұсқасы, бірақ қарапайым. Мұнда сандарды ретімен іздеу керек: 1 ақ (сұр), 1 қара, 2 ақ (сұр), 2 қара және т. б.

- ✓ Көру өрісін кеңейтуге арналған жаттығулар
- ✓ Жаттығудың келесі блогы-көру өрісін кеңейту. Бұл блокта төмендегіні болжау қисынды: ақпараттың жеткілікті үлкен көлемін көру үшін оқушы үлкен аумақты анық көруі керек. Бұл "айқын көру нүктесі" деп аталады. Айқын көру нүктесін үлкейтуге арналған ең жақсы жаттығулардың бірі-Шульте кестелері. Шульте Кестесі кездейсоқ тәртіпте орналасқан сандардан тұрады әр түрлі түсіндірулері бар: 3 x 3 (кішкентай балалар үшін) 4 x 4 және 5 x 5. Шульте кестесімен қалай жұмыс істеуге болады? Кестені көзге дейінгі қашықтық оның жағының ұзындығынан 3-4 есе болатындай етіп орналастыру керек. Яғни, егер кестенің жағы 10 см болса, онда қажетті қашықтық 30-40 см болады. Кестенің ортасына шоғырланып, 1-ден 25-ке дейінгі сандарды бүйірлік көру арқылы табу керек.
- ✓ Жаттығу кезінде көздің қозғалысы азаяды. Әрине, оны толығымен алып тастау мүмкін емес, бірақ оқушылар бұл қозғалыстарды барынша азайта алады, өйткені олардың айқын көру нүктесі үлкен болады. Бұл берілген дағдының жақсы жаттығатынын және бұл жаттығуды әділ орындау өте маңызды екенін көрсетеді, әсіресе бастапқы кезеңдерде. Оқушының адалдығы көбінесе мұғалімге байланысты, өйткені егер сіз оқушыға қатты қысым жасасаңыз, онда ол алдап, жақсы жұмыс істейтінін көрсеткісі келеді. Оқушыға мынаны түсіндіру өте маңызды: олар жаттығуды неғұрлым адал орындаса, соғұрлым жоғары нәтижелерге қол жеткізеді.
- ✓ Келесі жаттығу-сына тәрізді кестелер деп аталатын айқын көру нүктесінің көлденең және тік компонентін кеңейту.
- ✓ Бұл тапсырманың мақсаты-Орталық сызыққа қарап, әр түрлі бағытта орналасқан сандарды немесе әріптерді көру. Осылайша көру өрісі кеңейеді. Қате болса, екі қадам артқа шегініп, жалғастыру керек.
- ✓ Екі жарты шарды синхрондау жаттығулары
- ✓ Жаттығудың үшінші блогы-бұл мидың екі жарты шарының бір уақытта жұмыс істеуі. Яғни, егер сол жақ жарты шар дәйектілік, логика және құрылым болса, онда оң жарты шар интуиция, қиял, бейнелер және т. б.
- ✓ Бір медициналық факт бар: мидың оң жарты шары дененің сол жағына, ал сол жақ жарты шарға сәйкесінше оң жаққа жауап береді. Біз бәріміз білеміз, солақай адамдар оңқай адамдарға қарашағанда шығармашылықпен көп айналысады. Тағы бір практикалық қорытынды-мидың екі жарты шарын синхронды түрде жұмыс істеу арқылы оқу процесі әлдеқайда жеңіл және әлдеқайда тиімді болатын шамадан тыс оқу күйін алуға болады. Сондықтан бағдарламаға мидың екі жарты шарының бір мезгілде жұмыс істеуі үшін көптеген жаттығулар енгізілді.
- ✓ Екі қолмен сурет салу.
- ✓ Оқушы екі қолмен сурет салуы керек. Оған қысым жасамау өте маңызды. Егер оқушы 30-40-50% үлгерсе, жақсы нәтиже көрсетеді. Бұл қол жеткізілген нәтижені сақтау қажет деңгей.
- ✓ "Алфавит" жаттығуы мидың екі жарты шарын да синхрондайды. Мұны келесідей орындау керек: оқушы жоғарғы әріпті жұппен дауыстап айтады және сәйкесінше оң қолын көтереді, егер төменгі жағында Р әрпі болса, сол қолын, Егер төменгі жағында Х әрпі болса. Егер бұл О әрпі болса, онда екі қол да бір уақытта. Неғұрлым күрделі интерпретацияда тиісті аяқты көтеру керек.жәнежаттығу "ауызша санау". Жауаптарды тез санап, дауыстап айту керек. Мысалдарды кез келген жерден шеше бастаңыз. Шешім уақыты-1 минут.
- ✓ Көрсеткішпен оқу
- ✓ Тренингте оқуды орындау кезінде көрсеткішті пайдаланып, оқылатын мәтіннің астына қалам немесе қарындашпен жүргізіп, кері қозғалыстардан аулақ болу керек. Оқушы дауыстап оқи ма, жоқ па, маңызды емес. Ол көрсеткішті тоқтаусыз үздіксіз жүргізеді және оның қозғалысын үнемі жылдамдатады. Оқу процесінде баланың жеңіске жетуі өте маңызды: жеңістер неғұрлым көп болса, соғұрлым ол сенімді адам болады және жақсы нәтижеге қол жеткізеді.
- ✓ Сөйлеу аппаратының ұтқырлығын дамытуға арналған жаттығу (артикуляция және дикция)
- ✓ Тыныс алу жаттығулары
- ✓ Дем шығару кезінде бір қатардағы 15 дауыссыз дыбысты оқу (дыбыстармен).
- ✓ Жаңылтпаштармен жұмыс
- ✓ Барлық жаңылтпаштарды айту кезінде дыбыстар асықпай анық, анық айтылуы керек. Жаңылтпаштар саусақтардың әртүрлі қозғалыстарымен байланыстырыңыз: біз саусақтарымызбен "фортепианода" ойнаймыз; оң және сол қолдың саусақтарын бұғу арқылы;

сол және оң қолдың саусақтарын басу арқылы. Жаңылтпаштар дыбыстарды айтудың тазалығын, дұрыс тыныс алуды, ырғақ сезімін қалыптастыру және қуанышты көңіл-күй қалыптастыру үшін қажет.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНДА ТҮСІНІП ОҚУ ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Бекжанова Гульзат Туленбергеновна
Жамбыл облысы, Меркі ауданы
Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп лицейі
Бастауыш сынып мұғалімі

*Бала жүрегі - кішкентай күйсандық.
Сол күйсандықтың кілтін тапсаң ғана ашылады.
Мұғалімнің қолында әр кезде сол кілт тұру керек.
Мұхтар Шаханов*

«Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында» білім беру мазмұнына қойылатын талаптарда көрсетілгендей, бастауыш білім беру мақсаты – оқушылар бойында кең ауқымды дағдылар негіздерін меңгерген білім алушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуына қолайлы білім беру кеңістігін жасау болып табылады.

Сол дағдының ең бастысы – білімді функционалдықпен және шығармашылықпен қолдана білу. Ал бұл дағдыны қалыптастыру үшін бастауыш мектепте барлық пәндерді оқуда ақпаратпен жұмыс жасаудың алғашқы дағдыларын қалыптастыру қажеттілігі туындайды.

Оқытудың бастапқы кезеңінде кез-келген баланың талдау, синтез, салыстыру, жалпылау, жүйелеу, қорытындылау, жіктеу, қабылдау сияқты логикалық әдістерді қолдана отырып ойлау қабілетін жетілдіру. Нақты білім, білік, дағдылардан бастап оқу объектілері арқылы функционалдық сауаттылықты дамыту және қалыптастыру процесі ойлау қабілеттерін дамыту негізінде жүзеге асырылады. «Мәтінді оқу және түсіну сапасын зерттеу» (PIRLS) қорытындысы бойынша оқушылардың барлық пәндер бойынша пәндік білім дағдысы мықты көрсеткіштер көрсетіп, бірақ оны нақты өзекті жағдайларда қалай қолдану керектігін ескермейтіндігі байқалды.

Ресми дерек бойынша, мектеп жасындағы балалардың 40 пайызы әдеби мәтінді түсінуге қиналатындығы дәлелденген. Ғалымдардың айтуынша, 8-сыныптан бастап оқушылардың 60 пайызының өз бетімен жазып-оқуға деген ынтасы жоғалады екен. Тіпті түлектердің үштен бірінің оқуға мүлдем құлқы болмайтын көрінеді.

Мәтінді толық түсіну – әр тұрғыдан қарағанда оқушы құзыреттілігі мен оның оқу сауаттылығы деңгейінің көрсеткіші болып табылады. Ғалымдардың зерттеулеріне сүйенсек, мектептегі оқушының үлгеріміне 200 –дей фактор әсер етеді екен. Соның ішінде бірінші фактор– оқу дағдысы. Басқа пәндерден және кейін де өмірде құзіретті болу үшін, адам минутына 120-150 сөз оқуы керек дейді зерттеушілер. Ендеше бастауыш мектепте алған сапалы білім ары қарай оқудың іргетасы екенін ескере отырып, оқушының оқу сауаттылығына байланысты дағдысын қалыптастыруды төменгі сыныптардан бастап дұрыс жолға қою керек. Сондықтан оқушылардың оқу сауаттылығының қалыптасуына барынша мүмкіндік туғызу үшін бастауыш мектеп мұғалімінен оқу қызметінің формасын, әдіс-тәсілдерін тауып, кіші сынып оқушыларының мәтінмен жұмыс істеу шеберлігінің негізін салу, оқу сауаттылығын арттыру талап етіледі. «Оқу сауаттылығы» термині кең мағынада қарапайым оқу біліктілігімен емес, мәліметтерді айқындай білу қабілетімен анықталуда. Мектеп жасындағы балалардың тек оқу техникасын меңгеруі қазіргі таңда қабілеттілік болып есептелмейді.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің алдында үлкен мақсат бар: 4-сыныптың аяғына дейін оқушыларды сөйлеу жылдамдығымен бірдей жылдамдықта оқуға үйрету. Оқу техникасының төмендігі мектеп жүйесіндегі барлық кедергілер мен қиындықтарға алып келеді. Яғни, оқу жылдамдығы - оқу үлгеріміне тікелей әсер етуші ең негізгі фактор. Бастауыш сыныпты минутына 100-170 сөзге дейін оқып бітірген оқушы жоғары сыныптарда да жақсы оқиды. Сондықтан жылдам оқуды

зияткерлік әуелетті көтеру үшін және жадының мүмкіндіктерін кеңейту үшін таптырмайтын құрал деп қарастыруға болады.

Бірақ бастауыш сыныпта оқушыны тек жылдам оқып қана қоймай, оқығанын түсінуге, мәтіннің не туралы екенін айтып беруге, кейіпкерлерін танып үлгеруге, оқыған мәтін бойынша сұрақтарға жауап беруге де қоса үйрету керек. Міне, нағыз қиындық осы кезде туындайды. Себебі, балалар, сөздің санын көбейту үшін оқу барысында оның не туралы екеніне мән беріп жатпайды. Сол себепті кейбір сөздерді қате оқып, немесе буын соңын жұтып қойып жатады. Үтір, нүктеге қарамай, яғни пунктуацияны сақтамай, сөйлемдердің арасын жіктемей, логикалық, интонациялық үзілістер жасамай оқығандықтан, мәтін мағынасын жоғалтып алады немесе мүлде түсінбей қалады.

Әрине, оған қоса оқып шыққан мәтіннің мазмұнын мүлде есте сақтамайды. Осы кемшілікті жою үшін мұғалімдер әртүрлі әдіс-тәсілдер қолданамыз. Мысалы, мәтіндегі қажетті мәліметті табу біліктілігін анықтау үшін оқушы назарын мәліметке сұрақ қою арқылы аудару қажет, ол үшін мәтінге көз жүгіртіп, оның негізгі элементтерін анықтап, қажетті мәліметті табу талап етіледі. Сонымен қатар, отбасылық оқу мәдениетін дамыту мақсатында ата-аналар қауымымен жұмыс жүргізеді. Бірақ соны бәрі бірдей тиімді бола бермейді.

Бастауыш мектептегі тілдік пәндердің бірі - «Әдебиеттік оқу» - маңызды жеке пән ғана емес, ол сонымен қатар мақсаты – қазақ тілін үйретуге негіз қалау, оқушылардың функционалды сауаттылығы негізін қалыптастыру, тілдік дағдыларды (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дамыту болып табылатын оқытудың құралы да болып табылады. Неғұрлым оқушылар толыққанды оқу дағдысын сәттірек меңгерсе, соғұрлым ертерек және толығырақ олардың басқа оқу пәндерінен қабілеттері іске асады. Ендеше, білім алушылардың оқу дағдысы, оның ішінде түсініп оқу білігін қалай көтеруге болады?

Оқушы өз оқығанынан ләззат алады, еңбегінің жемісін жетістік ретінде қабылдайды. Өздігінен оқыған кезде оқушының оқып отырған материалға қатысты өзіндік көзқарасы, әлемтаным, кейбір адами құндылықтар түзіледі.

Әдістемеде оқу дағдысын сипаттағанда оның негізгі критерийлеріне назар салу керек: дұрыс оқу, жүгірте оқу, саналы оқу және мәнерлеп оқу.

Мәжбүрлеуді қажет етпейтін, өздігінен қызыға оқуды әдетке айналдырған оқушыларға бұларды ескертіп жатудың қажеті жоқ, аталған дағдылар өздігінен пайда болуы - заңдылық.

Тек шығарма таңдағанда келесі ережелерден ауытқымау керек:

- Мәтін түсінікті тілмен жазылған.
- Көлемі жас ерекшелігіне сай.
- Сөйлемдері баланы жалықтырып жібермейтіндей шағын, қысқа.
- Әңгіменің кейіпкерлері балаларға жақын, сүйікті, түсінікті болуы тиіс.

Сөзімді қорыта келе оқу ортасын ұйымдастыра білсек және оқу мотивациясын тудыра білсек нәтижеге жетеміз дегім келеді. Кітапты түсініп оқитын бала бүгін – табысты оқушы, ал ертең – табысты, бәсекеге қабілетті, қалыптасқан тұлға екенін ұмытпайық.

ЖАМАН ЖОЛДАС

*Абдрахманова Жанар Бейсенбаевна
Жамбыл облысы, Меркі ауданы
Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп-лицейі
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі*

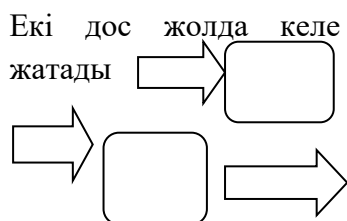
Пән: Қазақ тілі Т2		Бөлім: II Құндылықтар		
Күні :		Педагогтің аты-жөні: Абдрахманова Ж		
Сынып: 4 «Е»		Қатысқан оқушылар:		Қатыспаған оқушылар :
Сабақтың тақырыбы: Жаман жолдас				
Оқу бағдарламасын а сәйкес оқу мақсаттары		4.1.3.1* тыңдаған материалдың (ұзақтығы 2-2,5 мин) мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру/сөйлемді толықтыру және түйінді тұстарын анықтау/кесте толтыру/кластер құрастыру 4.4.4.1. каллиграфиялық нормаларға сәйкес әріптердің өзара байланысын сақтап, бір сызықта көркем жазу		
Сабақтың мақсаты:		Тыңдалым бойынша сұрақтарға жауап бере отырып, сөйлемді толықтырып, түйінді тұстарын анықтайды. Кесте толтырып, кластер құрастырады. Каллиграфиялық нормаларға сай жазады.		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің іс-әрекеті	Білім алушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы (5 минут)	Шаттық шеңбері Психологиялық дайындық Үй жұмысын тексеру 60-бет. 2-тапсырма. Өленді мәнерлеп оқы. Жаман қасиеттерді ажыратып жаз. Жаңа сабаққа дайындық: «Ой шақыру» Сурет арқылы тақырыпты болжау Түрткі сұрақтар қою. Сұрақтар:	Оқушылар шеңберге тұрып, осы өленді хормен айтады. Амандасу үлкенге, Тәрбиенің басы-ғой. Ал, кәнекей, бәріміз Сәлем берейік үлкенге. Қайырлы күн! Айтқан тілді алмайсың, Оқуға да бармайсың. Ұрыншақсың сотқарсың, Қызғаншақсың, жалқау сың. Сабақтың тақырыбын, мазмұнын суреттер арқылы болжайды	ҚБ «Мадақтау» «Өте жақсы» «Жақсы» «Талпын»	Слайд

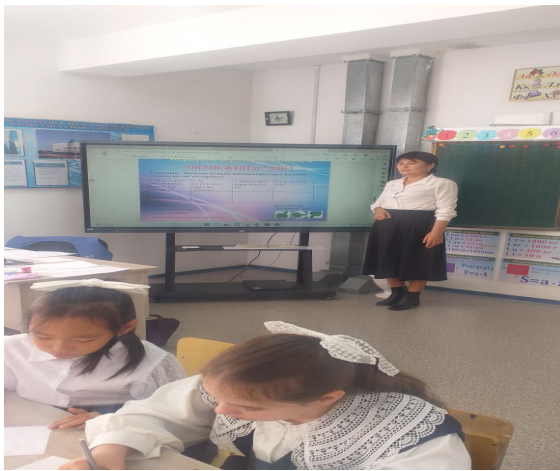
	<p>1.Жаман қасиеттерге қандай қасиеттер жатады? 2.Әдепсіз,жаман балалар қандай теріс қылықтар жасайды? 3.Жаман,теріс қылық істеген балаларға не айтасың? Жаңа сабақ: 1.Сөздікпен жұмыс. Ұялу-стыдиться карт -старик достық -дружба Жаңа сөздермен таныстырады, оқушыларға қайталатады. Жаңа сөз үйренейік</p>	<p>(Өтірік айтатын,сабақ оқымайтын,кешігетін, үлкенді сыйламайтын,сабаққа келмейтін) балаларды айтады</p> <p>Жаңа сөздерді оқиды. Қатты ұялды Достықты сақтау,құрметтеу Қарт апа/ата</p>	<p>ҚБ «Мадақтау» Жарайсың! Тамаша! Керемет!</p>							
<p>Сабақтың ортасы (6-37 минут)</p>	<p>Сабақтың мақсатымен таныстыру Тыңдалым Мәтін «Жаман жолдас» деп аталады.Мәтінді мұқият тыңдаңыз</p> <p>Жеке жұмыс «Кім білгір» әдісі 1- тапсырма.Тыңдалым мәтіні бойынша дұрыс/бұрыстығын табу арқылы түйінді тұстарын анықтайды.</p> <p>Сұрақтар: 1.Мәтін не туралы?</p>	<p>Сабақ мақсатымен танысады : -Тыңдалым бойынша сұрақтарға жауап береміз ,сөйлемді толықтырып, түйінді тұстарын анықтаймыз.Кесте толтырып,кластер құрастырады .</p> <table border="1" data-bbox="587 1532 919 2085"> <tr> <td data-bbox="587 1532 699 1957"> Ақпараттың дұрыс/бұрысы екенін анықта </td> <td data-bbox="699 1532 810 1957"> Дұрыс </td> <td data-bbox="810 1532 919 1957"> Бұрыс </td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 1957 699 2085"> Олардың алды </td> <td data-bbox="699 1957 810 2085"></td> <td data-bbox="810 1957 919 2085"></td> </tr> </table>	Ақпараттың дұрыс/бұрысы екенін анықта	Дұрыс	Бұрыс	Олардың алды			<p>Өзін-өзі бағалау: 5-3 дұрыс жауап- «Өте жақсы» 5-2 дұрыс жауап- «Жақсы» 5-1 дұрыс жауап- «Талпын»</p>	<p>Оқулық 61 бет сөздік слайд</p> <p>Слайд</p>
Ақпараттың дұрыс/бұрысы екенін анықта	Дұрыс	Бұрыс								
Олардың алды										

<p>2.Екі дос қайда келе жатты? 3.Олар нені көрді? 4.Жас жігіт неістеді?</p> <p>Дескриптор: -мәтіннің мазмұнын түсінеді,ақпараттың дұрыс/бұрыстығын табады -түйінді тұстарын анықтайды</p> <p>ЖҰПТЫҚ ЖҰМЫС «Ойлан,жұптас»әдісі Жазылым 2-тапсырма. Әңгіменің мазмұны бойынша,сұрақтарға жауапбере отырып,кестені толтырыңыз.</p> <p>Дескриптор: -сұрақтарға жауап береді. -кестені толтырады -каллиграфиялық нормаларға сай жазады <i>Сергіту сәті</i></p> <p>4. ТОПТЫҚ ЖҰМЫС «Хикая картасы»әдісі I топ Мәтін мазмұны бойынша класстер құрастырыңыз.</p>	<p>нан қоян шығады.</p> <p>Екеуінің біреуі әлсіз, ауру шаң еді.</p> <p>Оны иіскейді деді кетіп қалады.</p> <p>Ауыру жігіт ағашқа шығып кетеді.</p> <p>Досы қатты қуанып, қарапты.</p>			<p>Өзара бағалау</p> <p>ҚБ «Мадақтау» (Оқушылар мадақтау сөздер айтады) «Ақылды» «Мейірімді» «Қамқор»</p>	
<table border="1"> <tr> <td>1. Мықты жігіт неге ағаштың</td> <td>2. Ауру жігіт неге жерге жа</td> <td>3. Мықты жігіт дұрыс жас ады ма?</td> <td>4. Сен не істедің?</td> </tr> </table>	1. Мықты жігіт неге ағаштың	2. Ауру жігіт неге жерге жа	3. Мықты жігіт дұрыс жас ады ма?	4. Сен не істедің?	
1. Мықты жігіт неге ағаштың	2. Ауру жігіт неге жерге жа	3. Мықты жігіт дұрыс жас ады ма?	4. Сен не істедің?		

	<p>Топ «Жаман жолдас» тақырыбына кластер құрастырыңыз</p> <p>Дескриптор: -мәтін мазмұны бойынша кластер құрастырады.</p>	<table border="1"> <tr> <td>бас</td> <td>та</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ына</td> <td>қал</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>шы</td> <td>ды?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ғып</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>кет</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ті?</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	бас	та			ына	қал			шы	ды?			ғып				кет				ті?									
бас	та																															
ына	қал																															
шы	ды?																															
ғып																																
кет																																
ті?																																
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Үй тапсырмасын беру : 62 б. 4-тапсырма. Өз пікіріңді жаз. Нағыз дос қандай болады?</p>																															
<p>3 минут</p>	<p>Кері байланыс «Бағдаршам» әдісі Қызыл- мүлдем түсінбедім Сары- жартылай түсіндім Жасыл-толық түсінікті</p>	<p>Оқушылар сабақта алған білімдерін бағдаршамның түстері арқылы түсінгенін білдіреді</p>																														
<p>Бағалау</p>	<p>Мұғалім формативті бағалауы бойынша қорытынды балын қояды.</p>																															

Ән: Достық жыры
Сөзі:Б.Ерман
Әні:Д.Байтілеуов

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ САБАҚТАРЫНА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ

***Султанов Абай Сүлейменович
Жамбыл облысы, Меркі ауданы
Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп-лицейі
Дене шынықтыру мұғалімі***

Білім алушының дене шынықтыру сабағына деген қызығушылығын қалыптастыру және дамыту мәселесі қазіргі уақытта ғылымда көбірек талқылануда. Бұл ең алдымен қоғамның дені сау жас ұрпаққа деген сұранысымен байланысты. Қазіргі ортаның тұрақсыздығы адамның жоғары белсенділігін ғана емес, сонымен қатар оның дағдыларын, стандартты емес мінез-құлық қабілетін талап етеді.

Оқыту процесінде білім алушылар мұғалімнің пассивті әсер ету объектісі болмауы керек. Олардың өздері оқу материалын меңгеруге бағытталған белсенділік танытуы қажет. Осыған байланысты мұғалімнің алдында өзінің қарамағындағы барлық құралдармен білім алушылардың жоғары оқу белсенділігін қамтамасыз ету міндеті тұр.

Дене шынықтыру пәні мұғалімдеріне қойылатын негізгі талаптардың бірі – қозғалыс әрекеті процесінде өзін-өзі бақылау және өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыруға сараланған тәсілді жүзеге асыру қажет деп есептеймін. Балалардың дене шынықтырумен және спортпен шұғылдануына қызығушылық таныту үшін оларды қызықтыратындай, мүмкіндігінше қозғалып, жігерлі әрекеттерінің нәтижесін көретіндей бұқаралық спорт шараларын ұйымдастыру қажет.

Мектеп білім алушыларының дене шынықтыруға қызығушылық танытуының нақты себептерін ескере отырып, дене шынықтыру мұғалімі өз жұмысын дене шынықтыруды үгіттеуге және насихаттауға, жалпы өз пәніне деген қызығушылығын қалыптастыруға, қандай материал болғанына қарамастан құруы керек. Дегенмен, мектеп оқушылары да әртүрлі бағдарламалық материалдарға

сараланған қызығушылық танытады. 5-7 сыныптарда ұлдар спорттық ойындарды, ал қыздар ашық ойындарды жақсы көреді. Осы сыныптардағы оқу бағдарламасының барлық басқа жаттығулары білім алушыларға шамамен бірдей ұнайды.

Қазіргі білім беру мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас пайда болып, оқытудың жаңа технологиясы өмірге келді. Яғни педагогикалық технология ұғымы іс-әрекетімізге кеңінен еніп, қолданылуда.

Жаңа технологияны қолдану мына кезеңдер арқылы іске асады:

I кезең: оқып-үйрену;

II кезең: меңгеру;

III кезең: өмірге ендіру;

IV кезең: дамыту.

Жаңа педагогикалық технология мақсаты – оқытуды ізгілендіруі, яғни оқу құралдары білі алушылардың өздігінен танымдық іс-әрекетін жүргізе алатындай болуы керек. Жаңа педагогикалық технология түрлері өте көп. Оларды дене шынықтыру пәнінде оқытуда тиімді етіп пайдалану ұстаз білімділігіне байланысты.

Жаңаша әдістерді сабақтарда үнемі қолданысқа енгізуде теория мен практиканың ұштасуына мән бергенде ғана жұмыстың мазмұндылығы көріне алады. Осы бағыттарда АКТ құралдарын, сын тұрғысынан ойлау және саралап -деңгейлеп оқыту технологияларының тиімді әдістерін дене шынықтыру пәнінде қолдануды ұсынамын.

Білім алушылар білім бағдарламасының барлық пәндері бойынша оқу үдерісінде АКТ-ны пайдалану дағдыларын дамытады және мұны жабдықтар мен қосымшалардың мол түрін пайдалана отырып, ақпаратты іздеу, жасау және өңдеу, ынтымақтастық пен ақпарат, идея алмасу, өз жұмысын бағалау мен жетілдіру арқылы жүзеге асырады.

Білім беру саласындағы көп қолданыста жүрген АКТ құралдары:

- Интерактивті тақта;
- Мультимедия;
- Интернет кеңістігі;
- Электронды оқулық.

Дене шынықтыру сабақтары аз сағат бөлінетін кең көлемді теориялық материалды қамтиды, сондықтан электронды презентациялар бұл мәселені тиімді шешуіме мүмкіндік берді. Білім беру үрдісінде компьютерлік технологияны пайдалана отырып өткізген сабақ біршама қызықты, көрнекті және ширақ болады. Үйретілетін қимылдардың орындалу техникасының түсініктемелері, тарихи құжаттар мен оқиғалар, спортшылардың өмірбаяндары, әртүрлі бағыттағы теориялық сұрақтарды баяндау оқушыларға тікелей көрсетілмеуі мүмкін. Сондықтан көрнектіліктің әртүрлі түрлерін пайдалану қажет. Компьютерлік техникамен жабдықталған кабинетте сабақ өткізу балаларды қызықтырып, сыртқы уәждеме пайда болады. Сыртқы уәждемеден пәнге қызығушылық туындайды.

Дене тәрбиесі сабағында сын тұрғысынан ойлау технологиясын тиімді пайдалануға да болады. Осы технологияның шығармашылық бөлігін басшылыққа ала отырып, ой толғау жасауға болады (мысалы, дене шынықтыру сабағын ойын түрінде ұйымдастыру), сол арқылы, оқушылардың бейімділігін арттыруға болады.

Ол үшін мұғалім оқушылардан берілген қандай да болса тапсырманы табандылық пен орындауды, өздігінен жұмыс істей білуді, ұйымшылдық пен белсенділікті талап етеді. Жеңіл атлетика, дала жарысы, спорт ойындары, суда жүзу, ұлттық ойындар, гимнастика сияқты спорт түрлерін тек қана практика жүзінде үйренгенімен қоймай, бұл ойындардың ережесі туралы өзбетінше ізденіп, пайда болу тарихына үніліп, Дүниежүзілік және Қазақстандық спорт қозғалысынан хабардар болу сияқты тапсырмаларды орындап, сабақтан тыс кезде сайыс сабақ, «Дөңгелек үстел», «Дене тәрбиесінің тарихы» апталығы, «Көңілді старттар», «Тоғызқұмалақ –үш күндігі», «Былғары доп» сияқты іс-шараларды өздері ұйымдастырып өткізе алады. Мұғалім олардың жұмыстарын орындауын бақылаушы және кеңесші болады. Оқушылардың «Дене тәрбиесі-адамды қалыптастыратын пән» атты тақырыпта сайыс түрінде ұйымдастырған дөңгелек үстелдің жоспары төмендегідей болды: сынып үш топқа бөлініп, әр топ өзіне топ басшысын тағайындайды. Топқа ат қойылып, төсбелгі жасайды. Әр топ өзінің ұраны мен бастап, топ мүшелерін таныстырады.

Сайыс ережесі:

А.Сәлемдесу, таныстыру

Ә.Берілген тақырыпта баяндама қорғау

Б. «Бәйге» сұрақтары

В. Гимнастикалық жаттығу немесе аэробика көрсету

Г. «Тұлғаны танып біл!»

Д. «Жас төреші»

Ж. Қабырға газеттері мен ұранды сөздерді бағалау

Қ. Қорытынды.

Топтарға сайыс ережесін алдын ала беріп қояды. Баяндама дайындау керек тақырыптардың тізімі мұғаліммен бірігіп жасалынып қояды. Топтар ішінен тақырыпты таңдап алып, дайындала бастайды. Мысалы: «Қазақтың ұлттық спорт ойындары», «Үстел теннисінің ережесі», «Баскетболдың тарихы», «Бадминтон – қызықты ойын», «Азиада және Қазақстан» «Қазақ даласының батыры» т.с көптеген тақырыптарды ұсынуға болады. «Бәйге» сұрақтары үш топқа түрлендіріліп қойылды.

Мысалы:

1. «Қазақ даласының батыры» деген құрметті атақ алған қазақтың даңқты чемпионы кім?
2. Қазақстанның дене тәрбиесінің Жоғары кеңесі қашан құрылды?
3. Ең алғаш Бүкілқазақстандық спартакиада қай қалада, қашан өткізілді?
4. Волейбол сөзінің мағынасы?
5. Қазақстанда ең алғаш ашылған дене тәрбиесі техникумы?
6. Тұңғыш рет «Спорт шебері» атағын алған боксшымыз?
7. ҚР «Дене тәрбиесі және спорт туралы» заң қашан қабылданды?
8. Қазақтың ұлттық спорт ойын түрлері қайсылар?
9. Дүниежүзілік олимпиада ойындары қай кезден басталды?
10. «Тоғызқұмалақ» ойынында құмалақтың саны? т.б.

Гимнастика немесе аэробиканы музыканың сүйемелдеуімен орындайды. «Тұлғаны танып біл» деген турда Дүниежүзілік және Қазақстандық даңқты чемпиондардың суреттерін нөмірлеп көрсетпей қояды. Бір оқушы нөмір таңдап, сол нөмірдегі суретті топ мүшелеріне алып барады. Топ болып суреттегі тұлға туралы әңгіме дайындап, бірін-бірі жалғастыра отырып баяндайды. Мұнда Серік Қонақбаев, Бекзат Саттарханов, Дәулет Тұрлыханов, Илья Ильин, Бақыт Сәрсекбаев, Әлия Юсупова, Пеле, Марадонна т.б суреттерін қоюға болады. «Жас төреші» ойынында үлестірме карталарда спорт ойындарының аттары беріледі. Мысалы: баскетбол, волейбол, футбол, теннис, тоғызқұмалақ, қол добы т.б. Топ басшылары таңдап алып, қай спорт ойыны кездесе соның төрешісі қалай болатынын, есебін қалай жазатынын баяндайды. Қабырға газеттері мен ұранды сөздерді топтар тобының аты мен байланысты жасайды. Қорытындыда әрбір кезеңде қойылған ұпайлар қосылып, жеңімпаз топ анықталады.

Дене шынықтыру-бұл қозғалыс мәдениеті ғана емес, сонымен бірге теориялық білім. Дене шынықтыру сабақтарында біз оқушыларды әртүрлі спорттық керек - жарақтармен, спорттық снарядтармен, спорт түрлерімен, жалпы және кәсіби-қолданбалы дене дайындығымен таныстырамыз. Оқушылар көп түрлі білім алады, дене шынықтыру саласында практикалық білім мен дағдыларды алады. Мен өз тәжірибемде бұл мәліметтерді жұмбақтардың, сондай-ақ тест тапсырмалары мен кроссвордтардың көмегімен тексеріп бекітемін. Жұмбақтар мен сөзжұмбақтар, спорттық ермектер мен мерекелерді өткізу кезінде өте өзекті. Бұл тапсырмаларды балалар мен ата-аналардың бірлескен демалысын өткізгенде де ұсынуға болады. Ол үшін мен жұмыс дәптерін қолданамын. Бұл жұмыс дәптері денсаулығына байланысты арнайы медициналық топқа жатқызылған білім алушыларға, сондай-ақ физикалық күш салудан уақытша босатылған білім алушыларға қосымша сабақтар ретінде өткізуге арналған. Дәптерді дайындық және арнайы сауықтыру топтарының білім алушыларына да ұсынуға болады, өйткені онда пәннің теориялық білімін бағалауға арналған көптеген тапсырмалар бар. Жұмыс дәптерінің құрылымына мыналар кіреді: түсіндірме жазба, дәптерді толтыру бойынша нұсқаулар, өздік жұмыс тапсырмалары, сонымен қатар практикалық және теориялық тапсырмаларды бағалау критерийлері.

МАЗМҰНЫ

I. БӨЛІМ. "Ой өрісінді тексер"

1. "Спорттық калейдоскоп"
2. "Командалық спорт ойындары"
3. "Жекпе – жек"
4. "Жеңіл атлетика"

5. "Әлем чемпиондары"
 6. "Шығармашылық тапсырмалар"
 7. "Ұлттық ойындар"
 8. "Тоғызқұмалақ"
 9. "Ой толғаныс"
- II. БӨЛІМ. "Біз салауатты өмір салтын қалаймыз"
- III. БӨЛІМ. "Дәрумендер"
- IV. БӨЛІМ. "Жадыны жаттықтыруға арналған тапсырмалар"

Педагогика ғылымдарының докторы, профессор Ж.А. Қараевтың саралап-деңгейлеп оқыту педагогикалық технологиясының мақсаты – жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру.

Саралап-деңгейлеп оқыту технологиясы, оқыту процесінің белгілі бөлігін қамтып, ұйымдастырудың шешімдері, оны оқыту құралдарының жиынтығы түрінде көрінеді. Бұл технологияны қолдануда қандай нәтижелерге қол жеткізуге болады? Сабақ барысында, алдымен оқушының «Не?» деген сұрағына: Сабақта шынайылық, оқыту бар екенін көрсету. Оқушының «Қашан?» деген сұрағына: Сабақтан кейін болатын жағдайды толық анықтатуға көз жеткізу қажет. Оқушының «Қайда?» деген сұрағына: Оқушының және ұстаз арасындағы серіктесін анықтап, нәтижеге қол жеткізу қажет. Өзімнің 6-сыныптарға өткізген «Акробатикалық жаттығулар» атты сабағымда алдымен оқушыларға өткен тақырыптарға байланысты сұрақтар бере отырып, бүгінгі жаңа сабақтың қандай тақырыпта өткелі тұрғанын ашып алдым. Сабақ барысында оқушыларға жеңілдетілген логикалық сұрақтар беріп, кейін күрделі сұрақтарды тапсырма ретінде бердім. Сұрақтарға байланысты жауабын тапқан оқушы, сол жерде практикалық түрде орындап көрсетеді. Сабақ кезінде оқушының ішкі позициялық көз қарасы мен бағыты айқын көрініс бере алады. Сонда ғана сабақ нәтижелі болып, білім сапасы артады. Осы бағыттарда әрбір мұғалімнің оқытуға, үйретуге өз тұғырнамасы болуы қажет. Олар мыналар:

- Әр оқушының білім деңгейін, қабілетін, мүмкіншілігін түсіну;
- Оқушының бойындағы жетістіктері мен кемшіліктерін қабылдау;
- Оқушыларға қиындықтарды жеңуге, кемшіліктерден арылуға көмектесу.

Осылай ойын элементтерін, әдістерін деңгейлеп орындату арқылы білім алушылардың тапсырмаларды орындауда жинаған ұпайларын «даму мониторингі» кестесіне белгілей отырып, оқушы біліміне талдау жасап отыру қажет. Өтілетін тақырыптарға байланысты қызықты сергіту ойындарын ойнатудың да сабақ барысының сапасын арттыруға ықпалы көп. Атап айтсам: «Кім шапшаң?», «Көңілді ойындар!», «Мен чемпион!», «Санамақ» сонымен қатар қозғалмалы ойындар және ұлттық ойындарды сабақта түрлендіріп өткізуге машықтандыру.

Деңгейлеп - саралап оқыту технологиясының принциптері-оқытуды ізгілендіру мен демократияландыру жағдайында, өздігімен даму бағдарын анықтап, дамитын және өздігімен дұрыс шешім қабылдай алатын, өзін-өзі жетілдіріп өсіруші, өзін-өзі тәрбиелеуші тұлға қалыптастыруға болады.

Сонымен, дене шынықтыру пәнінде жаңа инновациялық технологияларды қолданудың орны орасаң болары хақ. Білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, білім сапасын көтеруге сыныптан тыс спорттық шаралардың да маңызы зор. Осындай жұмыстарды жүргізу нәтижесінде білім алушылардың белсенділігі артып, спортқа деген бейімділігі қалыптасады. Білім алушылардың танымдық қабілеттерін артырып, салауатты өмір сүру, адам денсаулығы осы спортқа байланысты екендігін түсінеді. Нәтижесінде білім алушылардың білім сапасы артып, оқу тоқсандарында жоғары сапаға қол жеткізуге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Республикалық ғылыми әдістемелік журналдары «Мектептегі дене шынықтыру» №5 2015ж; №2 2014ж
2. А. Салихова «Оқушылардың шығармашылығын дамыту» Ғылыми-әдістемелік журнал, №5-2014 ж
3. Ақпараттық технологиялар тиімділігі // Қазақстан мектебі. – 2008. № 6. – 24–25 бб.
4. Жаңа ақпараттық технологияларды қолдану барысындағы оқытушының рөлі мен біліктілігі // ҚР ұлттық ғылым академиясының хабаршысы. – 2008. – № 2. – 16–18 бб.
5. А.А. Бейбитов «Жаңа технологияларды дене шынықтыру сабағында енгізудің тиімділігі». «Қазақстан мұғалімі» журналы.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПО РАЗВИТИЮ ДВИГАТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ

*Молдабаев Оскар Сейтботалович
ВКО, Район Алтай, город Алтай
КГУ «Средняя школа №7 города Алтай»
отдела образования по району Алтай, управления
образования Восточно-Казахстанской области
Учитель физической культуры*

Техника безопасности при занятиях физическими упражнениями.

1. К занятиям допускаются учащиеся:

- отнесенные по состоянию здоровья к основной и подготовительной медицинским группам;
- прошедшие инструктаж по мерам безопасности;
- имеющие спортивную обувь и форму, не стесняющую движений и соответствующую теме и условиям занятий.

Учащийся обязан:

1. соблюдать правила личной гигиены;
 2. заходить в спортивный зал, брать спортивный инвентарь и выполнять упражнения только с разрешения учителя;
 3. бережно относиться к спортивному инвентарю и оборудованию, не использовать его не по назначению;
- знать и соблюдать правила личной и общей безопасности при выполнении конкретных физических упражнений.

За несоблюдение правил безопасности учащийся может быть не допущен или отстранен от участия в учебном процессе.

II. Требования безопасности перед началом занятий.

Учащийся должен:

1. Иметь при себе спортивную форму и спортивную обувь с нескользкой подошвой;
 2. Снять с себя предметы, представляющие опасность для окружающих (часы, кулоны, браслеты. Серезжки и т.д.);
 3. Под руководством учителя подготовить инвентарь и оборудование, необходимые для проведения занятия;
 4. При выполнении упражнений соблюдать очередность и безопасный интервал;
- За несоблюдение мер безопасности учащийся может быть не допущен или отстранен от участия в учебном процессе.

III. Требования безопасности во время занятий:

При выполнении упражнений в движении учащийся должен;

- избегать столкновений с другими учащимися;
- перемещаясь спиной вперед-туловище слегка наклонить вниз;
- исключить резкое изменение своего движения, если этого не требуют условия выполнения упражнения;
- соблюдать интервал и дистанцию;
- при выполнении беговых упражнений поточным способом исключить стопорящую остановку после пробегания дистанций, избежания столкновения с последующими участниками упражнения.

За несоблюдение мер безопасности учащийся может быть не допущен или отстранен от участия в учебном процессе.

Формы организации учебной деятельности.

При проведении занятий используются различные способы организации учебной деятельности: фронтальный, групповой, индивидуальный и поточный.

При фронтальном способе упражнения выполняются всеми учащимися одновременно. Это один из способов организации занятий, при котором коллективные действия по распоряжению учителя приучают учащихся к согласованным действиям всей группой.

При организации занятий групповым способом упражнения выполняются одновременно несколькими группами учащихся. Учитывая, что при этом моторная плотность урока может снизиться, необходимо для её повышения давать учащимся дополнительные несложные задания, которые могли бы выполнять школьники, ожидающие очередного подхода. Это могут быть подводящие упражнения, содействующие освоению основного двигательного действия, или упражнения, направленные на совершенствование ранее изученных движений и развитие двигательных качеств.

Сущность индивидуального способа организации занятий заключается в том, что отдельные ученики, получив те или иные задания, самостоятельно выполняют их. Применение этого способа помогает ученикам овладеть умением самостоятельно заниматься физическими упражнениями.

Поточный способ заключается в том, что учащиеся выполняют упражнения друг за другом. Все упражнения, проводимые поточным способом, должны быть, предварительно изучены групповым способом.

Какой бы ни был применен способ организации занятия, в любом случае важно, чтобы обеспечивалась необходимая физическая нагрузка с учетом подготовленности учащихся, соблюдались правила техники безопасности.

Прежде чем приступить к развитию двигательных качеств необходимо определить уровень физической подготовки учащихся. Для этого нам пригодятся несколько проверочных упражнений, каждое из которых содержит в себе три степени трудности.

Тестовые упражнения для девушек.

I.

1. Сесть на пятки (носки оттянуты), голову наклонить к коленям, руки вытянуть вперед. Потянуться вперед по полу до положения лежа на животе, затем вернуться в исходное положение.
2. Сидя на пятках, наклониться до касания лбом пола и выпрямиться без помощи рук (они сзади в «замке»).
3. То же движение, что и в первом варианте, но поворачиваясь боком и скользя по полу руками, плечом, щекой.

II.

- 1) Из упора лежа повернуться в упор на одной руке, другую на талию.
- 2) То же – подняв безопорную руку и ногу.
- 3) То же – повернувшись далее в упор сзади.

III.

- 1) Сесть, опираясь руками сзади себя. Подтянуть ноги пятками по полу, выпрямить под углом 45 градусов, затем опустить.
- 2) То же исходное положение, Подняв прямые ноги под углом 45 градусов, совершать ими кругообразные движения.
- 3) Сесть, прямые руки в стороны. Ноги подтянуть, выпрямить под углом к полу, одновременно соединяя руки и касаясь носков руками.

IV.

- 1) Сесть, ноги прямые; рука слева опирается о пол, правая на талии. Согнув ноги, подобрать их вправо под себя и сесть на левое бедро. Затем из исходного положения повторить движение в другую сторону.
- 2) То же. Но обе руки на талии.
- 3) Сидя на одном бедре (руки на талии) с согнутыми ногами, выпрямить затем их и. описать ими полукруг, перейти в зеркальное положение (сидя на другом бедре).

Тестовые упражнения для юношей.

I.

- 1) Положить стул спинкой на пол. Упор лежа, положив руки на ножки стула пальцами во внутрь. Отжимаясь (10 раз), попеременно поднимать прямые ноги.

2) Отжиматься (10 раз), перенося вес (наклонением тела вправо и влево) одновременно на каждую руку.

3) В упоре лежа высоко поднять таз. Так чтобы прямые ноги и корпус образовали прямой угол. «Волна»; сгибая руки, движение корпусом вниз-вперед, затем, выпрямляя руки, вперед-вверх. После чего движение следует в обратном направлении до исходного положения. Повторить 15 раз.

II.

1) Упор лежа. Положив руки на ножки стула пальцами вовнутрь. Но при этом сдвинув тело вперед так, что нижняя часть живота на линии рук. Отжаться 8 раз.

2) В упоре лежа корпус и прямые ноги под углом, таз поднят. Отжаться 10 раз.

3) В упоре лежа тело сдвинуто назад, так что линия рук за головой. Отжаться 10 раз.

III.

1) Сидя на стуле, опереться руками и приподняться над сиденьем в упор сидя. Поднять согнутые ноги к животу. Покачаться корпусом между рук.

2) В упоре сидя (на стуле) поднять согнутые ноги. Выпрямить в «угол» и медленно опустить.

3) Сидя на стуле, выпрямить вперед ноги. Зафиксировав «угол», выйти в упор сидя, согнуть ноги к животу. Опять выпрямить в «угол» и сесть.

IV.

1) В упоре лежа (на полу) толчками прямых ног подбрасывать их.

2) В упоре лежа резко оттолкнуться от пола, сделать хлопок ладонями и успеть вернуться в исходное положение.

3) Встать на колени, подставить под живот локти (ладони на полу пальцами назад) и в этом упоре на согнутых руках выпрямить ноги в горизонтальное положение.

Содержание методических рекомендаций:

1. Для развития взрывной скорости применять упражнения из различных видов спорта. Учащиеся не только должен научиться выполнять эти упражнения, но и превратить их в навык.

2. Специальные упражнения на «быстроту» состоят из возможно быстрых движений, максимально приближенных к элементам соревновательного упражнения.

Эти упражнения можно разделить на три группы:

- циклические упражнения. Выполняемые повторно с возможно большей частотой.

- ациклические упражнения. Выполняемые повторно с максимальной быстротой.

- смешанные упражнения.

Специальные упражнения циклического типа несут большую нагрузку. Поэтому продолжительность подобных упражнений на месте и в передвижениях обычно невелика – всего 10 -15 секунд. Но зато они выполняются повторно. Специальные упражнения циклического типа повторяются столько раз, сколько удастся их выполнить, не снижая скорости.

Способность выполнять движения быстро-одно из важнейших качеств спортсмена. Понятие о скорости и взрывной скорости в спорте включает в себя; собственно, скорость движений, частоту их. Способность к ускорению и быстроту двигательной реакции. Взрывная скорость в большей мере определяет успех не только в тяжёлой атлетике, фехтовании, боксе, прыжках, но и во многих других видах спорта. Она способствует увеличению длительности работы и выполнению её с более высокой скоростью, поэтому необходима и тем атлетам, для которых это качество обычно не считается ведущим.

Быстрота может быть общей и специальной. В данной методической рекомендаций речь пойдет о специальной быстроте (взрывной скорости) – способности выполнять с требуемой, обычно с очень большой, скоростью соревновательное упражнение, его элементы и части.

Быстрота движений, частота и скорость реакции зависят в значительной мере от уровня спортивной техники. Овладение наиболее рациональной формой движений (правильное расположение центра тяжести тела, направление усилий, укорочение рычагов, использование инерции и пр.) позволяет выполнять их быстрее. Но быстрые движения большей частью выполняются с проявлением большой мышечной силы, часто называемой «взрывной» скоростью. Поэтому роль силы мышц в такой быстроте движений очень велика. Все эти компоненты взрывной скорости, как и другие качества, о которых я говорил ранее, совершенствуются в процессе обучения и тренировки. Но есть еще один

компонент, который мало изменяется под влиянием тренировки – это природный (генетический) фактор-наличие благоприятного соотношения медленных и быстрых волокон в мышцах и связанной с этим подвижностью нервных процессов. Известно, что у людей с феноменальной скоростью движений очень велик процент быстрых волокон. Но даже этим спортсменам все равно надо учиться управлять этой своей способностью чтобы достичь успеха в скоростных действиях избранного вида спорта. Конечно надо искать учеников с такой способностью к взрывной силе.

Их обычно легко отобрать по такому простому тесту:

- бег на 30 метров с ходу;
- прыжок с места в высоту;
- бросок на дальность малого мяча.

Но при этом надо учесть, что даже наличие значительного процента быстрых волокон не гарантирует большой скорости движений, понадобится ещё и сила, и нередко очень значительная. Случается и так, что ученики, вначале не очень быстрые, путем тренировки достигают весьма высоких результатов в развитии взрывной силы. Необходимо рассчитывать не сколько на талант, сколько на правильную тренировку. В ней, в частности, надо предусмотреть такое увеличение силы, которое позволит повысить скорость и частоту движений, быстроту двигательной реакции. Вместе с тем хорошая эластичность мышц совершенно необходима также для того, чтобы мышцы антагонисты меньше тормозили выполнение движений, особенно с большой амплитудой. Поэтому быстрота движений зависит и от подвижности в суставах.

Для развития взрывной скорости применяются общеразвивающие и специальные упражнения на развитие быстроты, упражнения в своём и других видах спорта. Учащиеся должны не только научиться выполнять эти упражнения, но и превратить их в навык, чтобы в итоге «волевые усилия были направлены не на способ выполнения, а на его скорость. Специальные упражнения для развития взрывной скорости состоят из возможно быстрых движений. Некоторые комплексы упражнений, направленных на развитие взрывной скорости приведены ниже.

Комплекс упражнений, направленных на развитие взрывной скорости у учащихся.

Комплекс №1

1. Прыжки в высоту.
Толкаться изо всех сил и прыгать как можно выше. Прыгать 2 раза по 12 прыжков на каждой ноге, потом 3 раза по 12 прыжков на двух ногах. На упражнение отводится 10-15 минут.
2. Подняться в горку на расстояние около 50 метров или вверх по лестнице в быстром темпе. При спуске расслабиться.
3. Прыжки вверх с максимальной амплитудой не менее 150-200 раз за занятие.
4. Многократные прыжки в шаге.
5. Темповые подскоки с продвижением вперед, поочередной сменой ног и выносом бедра маховой ноги вверх.
6. Бег 30 метров скрестными шагами.

Комплекс №2.

1. Прыжки вправо-влево, высоко и резко поднимая колени, как будто делая пинок обоими ногами.
2. Группами по два человека, стоя по обе стороны волейбольной площадки сделать два шага на сближение, шаг назад, и прыжок на блок.
3. Из положения низкого старта сделать рывок метра на три, упасть вправо. Перевернуться лицом вверх, лечь ничком. Прodelывать упражнение 5-6 раз в максимально быстром темпе.
4. Бег на месте высоко поднимая колени – десять движений. Затем десять движений – бег на носках. Как можно быстрее и легче касаясь пола. После этого – рывок до линий находящейся на расстоянии 9 метров и касание ее двумя руками.
5. Прыжки через скакалку в течении 1 минуты в максимальном темпе.
6. Из положения лежа на спине сесть или встать максимально быстро.
7. Многократные прыжки с ноги на ногу с акцентом на отталкивание вверх.

Комплекс №3.

1. Бег с ускорением 2-3 x 30 метров.
2. Бег 20 метров с ходу – 2 раза.
3. Прыжок в длину с места – 3 раза.
4. Прыжок тройной с места – 3 раза.
5. Прыжок вверх с места толчком обеих ног по методу Аболакова-3 раза.
6. Метание набивного мяча через спину назад, двумя руками.

Комплекс №4.

1. Прыжки на скакалке -3 серии по 30 секунд.
2. Поднимание туловища из положения лежа на спине -3 серии по 30 секунд.
3. Напрыгивание двумя ногами на гимнастическую скамейку – 3 серии по 30 секунд.
4. Пробегание коротких отрезков с максимальной скоростью (10 метров – 5 раз)
5. Метание малого мяча на дальность (5-7 раз)

Поскольку при выполнениях прыжков и метаний большую роль играют мышечные напряжения. Эти упражнения следует отнести к скоростно-силовым. Поэтому, чтобы увеличить скорость движений в скоростно-силовых упражнениях необходимо как повышать мышечную массу, так и развивать способность проявлять большую силу в быстрых движениях. Последнее достигается повторным выполнением упражнений с отягощениями. Упражнения с отягощениями можно применять лишь после того, как будет хорошо освоена техника основного навыка без отягощения. Наряду с увеличением отягощения используются и облегченные условия (метание облегченных снарядов. Чередование упражнений с утяжеленными снарядами и снарядами облегченного веса). В видах спорта циклического характера скорость проявляется в основном в частоте движений. Большое значение в поддержании высокого темпа движений играет умение быстро сокращать и расслаблять мышцы. Методический путь развития этой способности - повторное выполнение движений с максимально большей частотой, но без излишнего напряжения. Длительность таких упражнений определяется временем, в течении которого может быть сохранена данная частота движений. При снижении темпа упражнение следует прекратить. Таким образом, ведущим для воспитания взрывной скорости являются повторные нагрузки, выполняемые в максимально высоком темпе. Так как в высоком темпе упражнения скоростно-силового характера выполняются не могут. Их следует чередовать с паузами активного отдыха. Каждое последующее упражнение целесообразно начинать в фазе повышенной работоспособности. Оптимальная продолжительность отдыха при повторном методе устанавливается экспериментально.

Типичные ошибки при работе над развитием двигательных качеств у учащихся следующие:

В практике нередко приходится наблюдать длительную задержку в росте спортивных результатов, когда несмотря на продолжающиеся занятия результаты не улучшаются. Одной из причин этого следует считать повторение движений в одном и том же темпе в одинаковых, условиях-когда вырабатываются стойкие условно рефлексорные связи на определенный темп, то есть образуется скоростной барьер. Чтобы преодолеть тормозящее влияние привычного темпа, создают облегченные условия выполнения движений с большей частотой и большей скоростью. В ряде случаев целесообразно прекращать на некоторое время развитие этого двигательного качества и переключиться на иные виды физических упражнений с помощью которых можно повысить уровень развития взрывной скорости.

Подбор упражнений для развития взрывной скорости должен основываться на следующих методических рекомендациях:

1. Так как перенос скоростных качеств невелик и наблюдается только в сходных движениях, упражнения необходимо подбирать главным образом соревновательные или специально подготовительные.
2. Эти упражнения должны быть хорошо освоены учащимися, только в том случае их внимание будет сосредоточено на стремлении выполнить упражнение быстрее, а не сделать его технически правильно.

Компоненты нагрузки при развитиях взрывной скорости должны отвечать следующим требованиям.

1. Длительность упражнений должна быть небольшой. Это требование связано с невозможностью долго поддерживать максимальную скорость движений.
2. Интенсивность упражнения должна быть предельной или околопредельной. Работа на средней скорости не будет развивать скоростных качеств, так как анаэробные реакции в работающих мышцах не достигнут своего максимума.
3. Интервалы отдыха должны соответствовать квалификации учащегося. Устанавливаются интервалы отдыха так: как только кислородный долг, образовавшийся после выполнения упражнения устраниться на 75%. можно начинать следующую попытку.
4. Характер отдыха-медленная ходьба или покой.
5. Число повторений должно быть таким, чтобы очередная попытка не вызывала снижения скорости. Если такой момент наступает необходимо переключиться на другие упражнения.

При выполнении упражнений легкой атлетики следует избегать следующих ошибок:
При выполнении старта и стартового разгона-закрепощены плечевые, локтевые суставы, руки сильно согнуты или судорожно выпрямлены, поперечная работа рук, вызывает значительное раскачивание туловища. Ступни сильно развернуты кнаружи (более 30 градусов), приземление с пятки, широкая расстановка стоп при беге.

Литература:

1. Дни здоровья и спорта в школе (методические рекомендаций) Алма-Ата.
2. Легкая атлетика. Поурочная программа. Москва.
3. Методика физического воспитания. Качашкин В.М. Москва. Просвещение.1988г.
4. Методика физического воспитания школьников. Мейксон Г.Б. Москва. Просвещение.
5. Методика психодиагностики в спорте. Москва. Просвещение.
6. Методические указания по составлению комплексов физических упражнений с использованием нестандартного оборудования. Алма-Ата.
7. Настольная книга учителя физической культуры. Темглазьев Ю.П. Москва. Просвещение.
8. Нестандартные уроки физической культуры. Голомидова С.Т.» Учитель-АСТ» Волгоград.
9. Оценка качества знаний по физической культуре. Москва. «Дрофа»
10. Педагогические основы физического воспитания. Тер-Ованесян А.А. Москва.Просвещение.
11. Психоло-педагогические основы физического воспитания. Москва. Просвещение.
12. Подвижные игры в школе. Коротков И.М. Москва. Просвещение.
13. Спортивные игры и методика их преподавания. Портных Ю.И. Москва. ФиС.
14. Типовая программа по физическому воспитанию учащихся.
15. Школьникам-здоровый образ жизни. Богданов Г.П. ФиС.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫ АЛГОРИТМДІК ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ РӨЛІ

Қазымбекова Айымгүл Жақсылыққызы

Қостанай облысы, Жангельдин ауданы, Түйемойнақ ауылы

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Жангельдин ауданы білім бөлімінің Түйемойнақ бастауыш мектебі» КММ

Бастауыш сынып мұғалімі

Білімді, бәсекеге қабілетті, функционалдық сауатты, алған білімін шынайы өмірде өзін-өзі жүзеге асыруға қолдана білетін тұлғаны тәрбиелеуге және оқушылардың математикалық мәдениетін және шығармашылық қабілетін қалыптастыруға бағытталған жұмыс болып табылмақ.

Тапсырмалары оқушылардың өмірлік жағдаяттарда математиканы қолдана білу қабілеттерін бағалауға, математиканы түрлі контекстерде тұжырымдауға, қолдануға және түсіндіруге бағытталған. Ол түрлі құбылыстарды сипаттайтын, түсіндіретін және болжам жасауда математикалық ойлау мен математикалық түсініктерді, математикалық білім мен құралдарды қолдану болып табылады. Бұл математиканың бүкіл әлемдегі алатын орны мен атқаратын рөлін мойындауға ықпал етіп, конструктивті, қызығушылығы мен ойлау мүмкіндігі жоғары азаматтар үшін саналы көзқарасын қалыптастырып, ақылға салынған шешімдер қабылдауға көмектеседі.

Оқушылардың математикалық сауаттылығын бағалауға арналған тапсырмалар мазмұны халықаралық салыстырмалы (PISA, TIMSS және т.б.) зерттеулерде қолданылатын тапсырмаларға ұқсас келеді. Басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның әлемде әлеуметтік бейімделуі болып табылады. Мұндағы басшылыққа алынатын сапалар: белсенділік; шығармашылық тұрғыда ойлау; шешім қабылдай алу; өз кәсібін дұрыс таңдай алу; өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады. Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Функционалдық сауаттылығын дамытудың жалпы бағдары 2021-2025 жылының бағдарламасында айқын көрсетілген. Елбасы Н.Ә. Назарбаев: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет. Қазақстанды дамыған елдердің қатарына жеткізетін, терезесін тең ететін – білім» екенін айта келіп, ол үшін «Бізге экономикалық және қоғамдық жаңару қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет», – деп білім беру жүйесін жетілдіру мәселесін алға қойған болатын. Математика сабағындағы негізгі сауаттылыққа мыналар жатады:

- Математика – ғылым болмысынан балама ұғымдар. Сондықтан да математика барлық ғылымдардың логикалық негізі – күре тамыры ретінде қарастырылады. - Математика ең алдымен оқушылардың дұрыс ойлау мәдениетін қалыптастырады, дамытады және оны шыңдай түседі.

Бүгінгі күн талабына сай жан-жақты дамыған, белсенді, өмірге талпынысы, қызығушылығы бар адамды мектеп табалдырығынан дайындап шығарудың ең бір тиімді тәсілі ол – оқытудағы математикалық сауаттылық.

Математикалық сауаттылық – математиканың әлемдегі рөлін анықтау және түсіну, әр түрлі формада берілген сандық ақпараттарды оқу, талдау, түсіндіріп беру, дұрыс негізделген математикалық пайымдаулар айту, есептерді шығарудың тиімді тәсілдерін табу, орындау, өзін-өзі тексеру, өмірмен байланыстыру, математикалық білімді өмірлік жағдаяттарда кездесетін түрлі мәселелерді шешуде еркін қолдану болып табылады.

Оқушылардың математикалық сауаттылығының қалыптасуы «математикалық құзыреттіліктің» даму деңгейлерімен (танымдық салалармен) сипатталады:

- білу (еске түсіру);
- қолдану (байланыстарды орнату);
- ойлау (пайымдау).

Математикалық құзыреттілік – нәтижелерді түсіндіру, талдау және түрлендіру, математикалық модель құрастыру, қатынастарды анықтау, шынайы өмірде пайда болған мәселелерді шешу үшін математиканы дәлме-дәл қолдану қабілеттілігі.

Математикалық құзыреттіліктің деңгейлері (танымдық салалар):

Білу (еске түсіру):

Терминдерді, сандарды қасиеттері бойынша суреттеу және есептеу; график пен кестеден мәліметтерді алу; құралдарды қолдану; классификациалау, математикалық объектілерді танып білу.

Қолдану (байланыстарды орнату):

Нәтижелі шешу тәсілін таңдау; математикалық ақпаратты талдау және көрсету; модельдеу; тізбекке байланысты тапсырмаларды орындау; стандартты есептерді шешу.

Ойлау (пайымдау, тұжырымдау):

Объектілердің арасындағы тәуелділікке талдау жасау; қорытындылау, әртүрлі шешу жолдарын синтездеу; дұрыс/бұрыс айтылғандарды дәлелдеу; стандартты емес есептерді шешу.

Зерттеу тұжырымдамасына сәйкес әрбір тапсырма математиканың мазмұнды бөлімдерінің біріне сәйкес келеді:

Біздің заманымыз ғылым мен техниканың ғарыштап дамыған кезеңі, біз ұстаздар сол заманмен бірдей қадам басуға міндеттіміз, себебі біз адам тағдырына, бала тағдырына жауаптымыз. Сондықтан оқушылардың функционалдық математикалық сауаттылығын арттыру үшін мынадай жұмыстар жүргізуіміз керек.

Сабақта практикалық мазмұнды есептерді, әртүрлі форматтағы тест тапсырмаларын, стандартты емес жағдайларда білімді қолдануға арналған қызықты есептер шығарту;

Математика пәні сабақтарында, таңдау курстарында алған білімдерін өмірмен ұштастыруға, оны практикада қолдануға, логикалық есептер шығаруға үйрету. Математикалық құзыреттілік – нәтижелерді түсіндіру, талдау және түрлендіру, математикалық модель құрастыру, қатынастарды анықтау, шынайы өмірде пайда болған мәселелерді шешу үшін математиканы дәлме-дәл қолдану қабілеттілігі артады.

Оқушылардың математикалық сауаттылығын арттыруда математикалық тапсырмалар нақты өмірлік мәселелерге жақын, қоршаған өмірдің түрлі аспектілерімен байланысты және өз шешімдері үшін математикалық талдауды талап ететін, мектептің өмірі, қоғам, оқушының жеке өмірі, кәсіби қызметі, спорт және тағы басқалар туралы мәлімет ұсынады.

Осындай бағыттағы есептерді сабақ барысында қолдану арқылы ғана біз – алған математикалық білімдерін тиімді пайдалана алатын, өмірдегі кез келген жағдаяттарда дұрыс шешім қабылдайтын, өзінің математикалық сауатты екенін дәлелдей алатын функционалдық сауатты тұлға тәрбиелеп шығамыз.

Білімді, бәсекеге қабілетті, функционалдық сауатты, алған білімін шынайы өмірде өзін-өзі жүзеге асыруға қолдана білетін тұлғаны тәрбиелеуге негізделген.

Оқушылардың математикалық мәдениетін және шығармашылық қабілетін қалыптастыруға бағытталған сапалы дайындықты қамтамасыз етеді. Бастауыш сыныпта теңдеулерді шешуді үйрету арқылы оқушылардың ақыл-ой белсенділігін күшейту, оқушылардың математикалық ойлауының негізін қалау, сонымен қатар алгоритмдік ойлауды дамытуға ықпал етеді. Есептерді шешу нәтижесінде баланың теориялық білімі байытылып, білімдерін бекітеді, оның есептеу дағдылары жетілдіріледі.